ԺԳ. ՏԱՐԻ 3666 (Ն. Տ.) 18 ՄԱՅԻՍ 1896 — 6 ՄԱՅԻՍ 1896 — 5 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1313 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Դպլսթիա, Կ. Պոլիս

درجه غلطه ده آره‌سی اداره‌سنه غزته‌سی ولوه‌جق‌در

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ԱՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան դահեկան արժէք	150
» »	Վեցամսեայ » »	75
» »	Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէն	Տարեկան Ֆրանկ	56
» »	Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թղթի վրայ մասնաւոր տպագր.	Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Դասատաց դրքատարի ծախքը միտիլեակ	Դրուշ	50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Հեռեւեալ տան տպագրական մեքանաներով տպուած
Schiff, Srpek & Comp. à Vienne (Autriche,

ՀԵՂԻՆԱԿ ՈՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Բոլ Պուրժէ դատ բացեր է հրատարակիչ ու գրավաճառ Լըմէռի դէմ, որուն ելքէն կախում պիտի ունենայ ֆրանսացի հեղինակներու շահին պահպանութիւնը՝ տպագրիչներու զեղծման առջեւ։ Այս տեսակէտով, գործը հանրային հանգամանք մը կ'առնէ գրական աշխարհին համար ու բարիզեան թերթերը յօդուածներ կը նուիրեն անոր։ Անոնցմէ մէկը կը խօսի երկու կողմերուն անձնականութեանը վրայ. Բոլ Պուրժէ, փիլիսոփայ, փիլասան ու բանաստեղծ, որ ժամանակակից հոգեբանութեան զեղեցկագոյն էջերը գրած է, որուն ուղիղարական տպաւորութիւնները, բարքերու ուսումնասիրութիւնը, սրտի զննութիւնները այնքան մեծ ու արժանաւոր տեղ մը տուած են իրեն գրականութեան մէջ, իր մտաւորական կարողութեան կը միացունէ ազնիւ ու վեհանձն բնաւորութիւն մը, ճշմիտ հաշիւներէ և ստոր նկատումներէ գերիվեր։ Ուսկից կը հետեւցուի թէ իր դէմ գործուած վատահութեան զեղծումը ո՛ր ատիճան ուշագրաւ է որ հարկադրեր է զինը հրապարակ հանելու և բողոքելու։ Բոլ Պուրժէ կը խորշի աղմուկէն, և իր հմտաստ բնաւորութիւնը գնահատուած է ամէն անոնց կողմէ որոնք կը ծանոնան իրեն ու իր բարեկամութիւնը կը վայելեն։ Գրական պայքարներուն մէջ որոնք նախանձ, տենչութիւն և թշնամութիւններ առաջ կը բերեն, ինքը հեղհամբոյր ու բարի մնացած է միշտ, քաղաքերկրավկաներ-ը, գեռաբեռ կարկառելով նորածիլ տաղանդներուն։ Իր գրքերը հանրութեան սէրը գրաւած են իրենց իսկական արժանիքովը և ոչ թէ գովասանքներու, ռէքլամներու շնորհիւ։ Նիւթական որ և է նկատում, գրական որ և է խնդիր չեղել տուած չեն զինքը իր ուղեգիծէն ու իր ճաշակներէն։ Վերջերս, լրագրապետ մը կարեւոր գուշար մը առաջարկեց իրեն, մինչեւ իսկ խնդրեց որ ինքը որոշէ իր ստանալիք վարձատրութեան քանակը՝ վէպի մը փոխարէն որ ժամ առ ժամ պիտի հրատարակուէր օրաթերթի մը մէջ։ բայց Պուրժէ մերժեց, որովհետեւ թերթասէրին կտրատուն ձեւը չէր սիրեր ու նախամեծար կը սեպէր հանդէսի մը հոմ հանգամանքը։ Այսանշահանդիսութիւնը իր փառս առաջ կը բերուի, բարիզեան թերթի մը մէջ, ներկայ դատին մէջ հոգեբան վիպասանին իրաւունք ունենալուն, եթէ չի բաւէ՝ աղմուկէ ու կռիւէ անոր խորշումը, մանաւանդ որ մինչեւ այսօր Պուրժէ միամիտ վստահութիւնով մը, բարեմիտ շեշտով մը խօսած էր Լըմէռի վրայ։

* * *

Լըմէռ հրատարակիչ է ու ընդարձակ գրավաճառութեամբ մը ունի. առեւտուրի մէջ յաջողած մարդ մը որ Մեկենասի հովը կ'առնէ բանաստեղծներուն նկատմամբ. ոմանք կը համակերպին այս դերը տալու անոր. ուրիշներ կը գանգատին թէ իրենց շահերը վտանգած է։ Այս մարդը ատենօք բարեպաշտական առարկաներ կը վաճառէր նոյն խանութին մէջ ուր հիմակ կը ցուցադրէ Պուրժէի, Բօրէի, Պոտլէռի հատորները։ Շառբանթիէի, Հաչէթի պէս հրատարակիչներու գործառնութիւնները այն համոզումը գոյացուցած են, եւ իրաւամբ, թէ գրքի վաճառականութիւնը կարգ մը յատկութիւններ կը պահանջէ և մասնաւոր գիտակցութիւններ։ Պ. Լըմէռ այդ յատկութիւններուն տեղ ունէր փաղաքշող ու ժրպտուն երեւոյթ մը օրուն շնորհիւ իր կողմը ձգեց կարգ մը բանաստեղծներ, շչելով, մեծարելով, շնորհաւորելով, և անոնց գործերը տպագրեց՝ առանց երբէք հաշիւ տալու։ Վատզի Պ. Լըմէռ հաշիւ տալ չի սիրեր ու կը նեղանայ երբ կը պահանջեն իրմէ։ «Այդ ինչ հետաքրքրութիւն է, կըսէ, միթէ իմ խօսքս չի՞ բաւեր։ Այդ խօսքը բաւեց Պուրժէին որ երկար ատեն աշխարհի ամենէն պարկեշտ մարդը կը նկատէր իր տպագրիչը, մտերիմ մը ու խորհրդակից մը։ Դիպուածը բերաւ սակայն որ վիպասանը Ամերիկա ուղեւորի ու հոն՝ գրատան մը ցուցափեղկին մէջ նշմարէ իր Բոհեմիային մէկ ֆրանսերէն տպագրութիւնը որ անծանօթ էր իրեն։ «Ինչ կրնայ ըլլալ այս գիրքը, մտածեց հեղինակը, ես իմ գործիս տպագրութեան իրաւունքը Ֆիկոյին թողած եմ որ Լըմէռի հետ համաձայնած է անոր տպագրութեանը համար. բայց այս նոր տպագրութեան գոյութիւնը չէի գիտեր։» Բացատրութիւն կը պահանջէ Լըմէռէն որ չի կրնար ուրանալ թէ Ֆիկոյին տառերովը ու համանման ձեւով Ամերիկայի յատուկ առանձին տպագրութիւն մը շրջաբերութեան հանած էր։ Ֆիկոյն կը բարկանայ ու դատ կը բանայ. Պուռժէ՝ որ ալ հաւատք կորսնցուցած էր, հաշիւ կը պահանջէ. մարդուկը իր «պատուաւորութիւնը», իր վարքի բարեկամութիւնը մէջ բերաւ։ Իրը արդարացում ասոր և տուժարները ցուցնելէն նախամեծար սեպեց հրապարակային գայթակղութիւն մը, վրատհութեան զեղծումի դատաստան մը։

* * *

Այս է ահա դատին շարժառիթը, որուն ելքին կը հետաքրքրուին բարիզեան գրագէտները. սկզբունքի խնդիր մը կայ գործին մէջ, որ օրինական ճանրով պիտի որոշուի. հրատարակիչ մը իր ապագան գործէն վճառուած իւրաքանչիւր հատորին համար սուչափ մաս մը կը խլեսցանայ հեղինակին. երբ սխալում մը կամ զեղծում մը կը պատահի և հեղինակը կը պահանջէ որ հաշիւները քննէ, հրատարակիչն իրաւունք ունի՞ մերժելու, իր տուժողներն անոր երեսին գոչելու։

ԼՈՒՍԱՊԱՅԾԱՌՆ ԱՓՐԻԿԷ

Ա.

Եթէ Ափրիկէի մի՛ և է մասը Պ. Սթէնլիի ներելի եղած է կոչել «Խաւարակուռն Ափրիկէ», անշուշտ մեծ իրաւամբ անոր մի ուրիշ մասն ալ կրնանք անուանել «Լուսապայծառն Ափրիկէ»։ Այլ ո՞ր մասն աւելի իրաւունք ունի այդ փառաւոր տիտղոսին, եթէ ոչ իւր նախապատմական քաղաքակրթութեամբն որ երբէք չէ ընդհատուած և իւր օդին ու արեգակն մշտապայծառ լուսաւորութեամբն անուանի գեղահրաշն Եգիպտոս։ Եթէ կան աշխարհի մէջ նոյնքան զեղեցիկ կլիմայ, հիանալի բուսաբերութիւն և ճառագայթաւէտ արեւուն գրեթէ մշտական ներկայութիւն վայելող երկիրներ կամ կղզիներ, և թերեւս աւելի գեղազանցները Ֆիզիքապէս, բայց կա՞յ երբէք աշխարհ մը որու անցեալն այնքան լուսաւոր և փայլուն լինի և որոյ քաղաքակրթութիւնը նրան նախապատմական դարուց մէջ, սա գերագոյն առաւելութեամբ մանաւանդ որ իւր թողած հրաշակերտները, նոյն իսկ զանոնք պատգարները, գիտցած կամ կրցած են անկորուստ, տեսանելի կամ կենդանի պահել մինչեւ ցայսօր, և անշուշտ նաեւ այսուհետեւ մինչ ցմերկ ժամանակաց։ Բուրգերը կրնա՞ն անյիշատակ, մինչդեռ Բաբելոնի աշտարակը, Հռոմի Կապիտոլիոնը, Հռոդոսի փարոսը, Եփեսոսի մեհեանը եւն. եւն. վաղուց դարձած են գոյութենէ և էֆէլի աշտարակը կամ Պրոբլինի կամուրջը երբէք չեն կրնար յաւանկել Եգիպտոսի բուրգերուն կեանքն ունենալ։ Եւ բաց ասա՛, ո՞ւր են Կիբոսի, Մեծն Ալեքսանդրի, Կեսարու, Օգոստոսի կամ Շարլմանի, Ֆրեդերիկի Բ.-ի, և նոյն իսկ Նաբոլէոնի մեծի մարմինները։ գէմ տեսանելիք անոնց գանկերը, հատակին շաղը և մարմնոյն ձեւը։ Թացէք Եգիպտոս և կը տեսնէք ձեր առջեւը անարատ ու անվնաս անոր ոչ միայն մեռած մարդոց, Քրմուհեայ կամ Քրմապետաց, իշխանաց և իշխանուհեաց. այլ և նոյն իսկ հասարակ մարդոց, ամեն կարգի ու դասու անձանց, մինչեւ անգամ կենդանեաց և սողնոց մարմինները այնպէս որոշ, այնպէս իրական և բնական, իբր թէ պարզապէս նոր մեռած լինէին կամ թէ դեռ ի քուն են և ոչ ի մահ։ Եւ ի՞նչ աւելի հիանալի բան՝ քան տեսնել 3—4000 տարի առաջ ապրող մարդոց կամ կենդանեաց — զի պէտք է գիտնալ թէ գեռուած ու անաղարտ պահուած կենդանիներ ալ կան յեգիպտոս, ինչպէս կով, եզ, ոչխար, նոյն իսկ կատու և կոկորդիլոս եւն. — ոչ թէ կիսանդրիներ, արձաններ, պատկերներ—թէեւ առանց ալ չեն պակսիր, այլ նոյն իսկ բուն դիակներն ամբողջութեամբ, առանց ո՛և է փոփոխութեան, որ 40 դարերու ժամանակամիջոց մը անցուցած են իբրեւ 40 րոպէ և եթէ այն վիճակին մէջ որ պահուած են ցարդ պահուին՝ կրնան ապրիլ դեռ որչափ պիտի ապրի աշխարհը։ Ի՞նչ է այսքան դարեր տեղ դիակներուն անաղարտ պահուելուն գաղտնիքը, — երկրին ժողովրդեան քաղաքակրթութեան խոր զօրութիւնը որ կրցեր է հնարել ժամանակին դէմ անելուն դիմացող արուեստական տարբ մը որով գմեռեր է այն դիակները և բնութեան յանձներ է պահել զանոնք ցմերկ աշխարհի։ Երկիր մը որ այսքան լուսաւորութիւն ունեցած է բարոյապէս և մտաւորապէս, ինչպէս որ լուսաւոր է միշտ ֆիզիքապէս ու նիւթապէս, ամենամեծ իրաւամբ արժանի է կոչուելու Լուսապայծառ, ճիշդ հակառակ Խաւարակուռին, թէեւ երկուքն ալ Ափրիկէ։

Ցորմէ հետէ պատմութիւնը ստեղծուած է, կամ գտնէ չանհետացած և ծանօթ մնացած պատմութիւնը յորմէ հետէ աշխարհը կը նկարագրէ, Եգիպտոս, քիւրաւոր անգամ, կրկնուած բացատրութեան համաձայն խօսելով զոր Հերոդոտ գործածած է առաջին անգամ՝, Նեղոսի տուրք եղող Եգիպտոսը՝ որ 880 քիլոմիթր երկայնութիւն և տեղ տեղ հազիւ քանի մը հարիւր միթր լայնութիւն ունեցող հովիտ մ'է, գրուած է ամէն ժամանակի մարդոց ուշադրութիւնը, հիացումը և հետաքրքրութիւնը։ Իւր միայն և միայն Նեղոսի չնորհիւը գոյութիւն ունենալը և աշխարհի բոլոր գետերուն մէջ երկայնութեան կողմէ Միսիսիբիէն (9200 քիլոմիթր) զկնի երկրորդ եղող այդ հրաշալի գետին (Նեղոս 6400 քիլ.) տարեկան կանոնաւոր յորդումն ու նուազումը ճիշդ ծովային պարբերական մակընթացութեան և տեղատուութեան նման՝ բնական այն հազարապէպ երեւոյթներէն են, որոց վրայ երբ կաւերնան մանաւանդ մարդկային արուեստական հրաշալիքները ևս քան զեւս այն երկիրը կը դարձնեն առարկայ սքանչանաց և հետաքրքրութեան ու արժանի ուսումնասիրութեան և զննութեան, որք անպակաս են արդէն և միշտ կը շարունակուին անյաղօրէն, ի վեր բերելով նորանոր գիւտեր, հրաշակերտներ, որք հետզհետէ նոր անոր լոյսեր կը սփռեն պատմական ժողովրդեան վրայ այնպիսի երկրի մը որ տարին 3 հունձ կուտայ Նեղոսի ջուրին և մշտաձգ արեւուն շնորհիւը, մինչդեռ Եփրայեցիք գային քնակիլ անոր հանդիպակաց եզերքը, Ասիական ցամաքի վրայ, զոր Աւետաց երկիր կը կոչեն, թէեւ երբէք չկրնար մրցիլ Եգիպտոսի հետ ապառաժուտն Պղեստինն, ուր տարին մէկ հունձ միայն կրնայ լինել, առանց բրինձ և բամբակ արտադրելու, մինչ Նեղոսի հովտին հարստութեան երկու ստինքներն են բրինձ և բամբակ։ Իսկ ցորենը և այլ արմտիքը անոր կենդանութեան էական տարրն։

ՍՄԲԱՏ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ԴԻՒՂԱՏՆԵՏՍՈՒԹԻՒՆ

Ե.

ՀՈՂԵՐՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ճահճային հողեր.— Ճահիճները (պուռնգ) ամենքդ ալ գիտէք ի՞նչ զզուելի տեղեր են, ի՞նչ գէշ հոտ մը կը բուրէ անոնց մէջէն ու շրջակայ գիւղերու կամ քաղաքի օդը կ'պակասնէ։

Բայց մեր գործը այն խոշոր ճահիճներուն հետ չէ որ յաճախ ամբողջ դաշտեր կը ծածկեն մնասելով այն գաւառին, թէ՛ տնտեսական թէ՛ առողջապահական տեսակէտով. այն փոքրիկ ճահիճները կըսեմ որ ամեն գիւղի սահմանին մէջ կրնան գտնուիլ, երբեմն լեռներու, բլուրներու ստորոտը, երբեմն դաշտին մէջ առանձին տեղ մը, ծածկուած թուփերով ու փայտ խոտերով, ուր սակայն մարդու մարէն չանցնիր թէ ճախճախուտ մը գոյութիւն ունի։

Ի՞նչ բանէ առաջ կուգան այդ ճահիճները. կը կարծէք՞ որ շատ գժուար է բացատրել։

Նախ գիտցէք. այդ ճահճային տեղերը որ մինչ կաւուտ են, «ջուր կը գողնան»։ Ուսկի՞ց.— պատասխանը ճահիճի դիրքէն կախում ունի։

Եթէ լեռներու կամ բարձրագիր արտերու ստորոտը գտնուին անոնք, անձրեւի ջուրը անոնց կողերէն կը բամուի և վարը ճահիճներ կը կազմէ։ Կը տեսնէ՞ք գեղին արեւմտեան կողմը այն մանապատ տապատները որոնք չարունակ թաց են ու տարին տասներկու ամիս կաթիլ կաթիլ ջուր կը հոսցնեն. քիչ մը անդին հոտաղները փորփրած պղտիկ առու մը բացած են. ջուրը կը հաւաքուի պաղ ու գալով և փայտէ ճոլորտանէն կամ «եղան լեղուէն (լայն տերեւ մը) վար կը թափի. «հոտաղներու աղբիւրնէ այն։

Իսկ եթէ ձեր ճահիճները դաշտին մէջ կը գտնուին, իրենց ջուրը կը գողնան այն գետակէն որ իրենց բովէն կանցնի. յաճախ այդ գետակը դաշտին մէջ կը տարածուի կը կորսուի և երկու երեք ժամ հեռու տեղ մը նորէն երեւան կելնէ. աւազուտ հողերու մէջէն իր ճամբան կանոնաւորապէս չարունակելու համար։

Ահա՛ այս կերպով սովորաբար կը կազմուին ճահիճներն ընդարձակ տարածութեան մը վրայ քանի մը գիւղերու մէջտեղ եռանկիւն մը ձեւացնելով. գուք ինձմէ լաւ գիտէք ի՞նչ ահաւոր են այդ ճամբաները. շատ անգամ ամբողջ ձիաւորներ կը կորսուին անոնց մէջ։ Իսկ եթէ ճահիճին մէջ երկար ճիլէը բուսած ըլլան՝ կը կազմեն ջրմէջը. որ իր օգուտներն ունի՝ ոչ թէ հոն գտնուած սրածանի. կատաղի վարպետներուն (վայրենի խոզ) համար, այլ ճիւերուն համար որոնցմէ ահագին քանակութեամբ խոր՝ կը պարարտանն շրջակայ գեղերը ու կը ծախեն մօտակայ քաղաքներու մէջ։ Կատաղի ցուլը (պուլպայ) և գոմէշներ շատ անգամ այդ շամիներուն մէջ կը կորսուին կանհետանան, նոյն իսկ գեղացիներու աչքին առջեւ որոնք զայն իրենք ալ ազատելու համար բան մը չեն կրնար ընել։ Մշոյ դաշտին մէջ Վարդենիս, Խարբ, Ազրենիս, Մուշաղէն, Աղգամ տարին տասնեակ մը կը կորսնցնեն այսպէս։

Ճահիճներու համար այսքան մանրամասնութեան մտնելուս պատճառը ան է որ բուն ինքսար, տարերու յատակէն քամուող ջուրերը, դաշտերու մէջէն անցնող գետերն ու գետակները ճանչցնեմ ձեզ. որպէս զի մի օր երբ գանոնք հերկելի հողի վերածել հարկ ըլլայ, չարիքը արմատէն խլելու միջոցներու վրայ մտածէք անմիջապէս։

Ձեզի մէկ երկու միջոցներ ցուցնեմ, յետոյ բացատրեմ այդ հողերու յատկութիւնները։

Ի՞նչ գիրք ալ ունենայ ձեր փոքր ճահիճը, անոր չորս կողմէն ղլիափոր առուներ բացէք բաւական խորունկ ու հոկեցէք որ հաւաքուած ջուրը միշտ հոսի և առուին յատակը կաւ ու մամուռ չը բռնէ։ Եթէ տեղը դարվար է ու մշակութեան անպարմար, անկեցէ՛ք հոն ուռի, բարտի ծառեր որ ոչ միայն կամաց կամաց կը չորցնեն ճահիճը, ջուրը հոն կը պահեն մօտակայ հողերուն մէջ չը տարածուելու համար, այլ ձեզի կը պարարտանն եկամուտի լաւ աղբիւր մը թէ՛ իբրեւ վառելիք թէ՛ իբրեւ գերան։ Իսկ եթէ հերկելի հողի մը ամէն յարմարութիւն ունի ճահիճը, մէջտեղէն երկու երեք կորիներ բացէք մէկ արբշլայն, երկու արբշլի խոր. ջուրերը կը հաւաքուին կը հոսին. հեռուեալ տարին գոնոնք նորէն մաքրեցէք ու մօտակայ գետակէն բարեր ու թիթեր հաւաքելով կէս արբշլն բարձրութեամբ լեցուցէք այդ կորիները։ Ջուրը ա՛լ իր ճամբան կը գտնէ, յետոյ գութանով կամ քարի մը լուծ արօրով հերկեցէք հողը ու առուներուն բանեցէք ցորենի հետ. հաւանական է որ այն տարին արար ձեր ցորենը Լաստնէ (*), շատ ուժով է այնպէս չէ՞։ Առուներու հինգ վեց տարի քաղելէ յետոյ, զանգենը բերէք գայ՝ ու թողուցէք արեւի ու անձրեւի առջեւ։ Անկէ յետոյ կունենաք կաւուղ նոյն իսկ փխրուն հող մը, ուր լաւ պիտի աճին ոպիտակ ցորենը, գուվարը, կաղամբը, կանճրակը, կորկոր ու կըլկիլը։

Այդ ճահճային սեւ հողերը իրաւ որ բոյսերու փափկէն առաջ եկած բլլալով զօրաւոր են, բայց շատ ուշագամ ալ սառակի թթու են, բոյսերը կը մեռանեն։ Ան ատեն կամ, օտակայ բլուրէն ոպիտակ հող կրեցէք ու ծածկեցէք արար, կամ քովի արտէն կորորը հող վերցուցէք ու պարտեցէք առնոր երեսին վրայ. երկու պարագայի մէջ ալ անոր հետ խառնած կըլլաք կիր որ թթուութիւնը կը ջնջէ։

Գ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

* * *

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ.— Ա. Բացուն պարունակող լիքի մը մէջ կոսր մը կաւիճ զընել և պղպջումը դիտել. այն պղտիկ պըղպջակները որ հեղուկի երեսը կուգան կը պայթին ածխային թթու (acide carbonique) կը պարունակեն. աշակերտներուն բացատրել այս կարի յատկութիւնները և ըսել թէ բոլոր կրաքարերը, մարմարները կիրի և ածխային թթուի միութենէն առաջ կուգան, կիրի ածխատներ (carbonate de chaux) են։

Բ. Հող մը կրա՞ցին է թէ ոչ՝ ճանչնալու համար, ափ մը մաղուած չոր հող առէք և գաւաթի մը մէջ լեցուցէք ջուրի հետ խառնելէ յետոյ. թողուցէք որ հողը նստի և գաւաթի եղերքէն վար կամաց մը բանիկ կաթիլ բորակաթթու (Բոռգ բու-հը) կամ ծծմբաթթու (զամ Եաղը) լեցուցէք, (սակիրիշ մը կունայ այս թթուները ձեզը հայթայթել), եթէ ինու պղպջակներ չի բարձրանան այն հողին մէջ, ուրեմն կրաքար չը կայ։

Գ. Կայծքարը ծանօթացնել և սիլիկի ու աւազի վրայ պէտք եղած բացատրութիւնները տալ։

ՄՐՑԱՆԱԿ.— Բարիզի բարոյական ու քաղաքային գիտութեանց Ակադեմիան իր վերջին նիստին մէջ հետեւեալ կերպով բաշխեց Էլիէդաղ Թարել մրցանակը, 2000 ֆրանք աբժողութեամբ.

1000 ֆրանք Պ. Շառլ Պոնիֆասի, 800 ֆրանք Պ. Տալիա Սավոժոի և 200 ֆրանք տիկին Միւրլիի, անուրէնուհի Վերսայլի վարժապետուհիին։

Ակադեմին Լը Տիսէ որ Բենարուն մրցանակը, 2000 ֆրանք, տուաւ Պ. Բոլ Ռուզիէի, իր մէկ հեղինակութեանը համար։

(*) Ժամանակէ առաջ հասկ կապել. այդ հասկը յետոյ ալիւր չը պարունակեր, կը ոչնչանայ։

---

(64)

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ԱԼՖՈՆՍ ՏՕՏԷ

ՁԷՐ

Ցեսոյ, ճամբայ կելլային դէպ ի գործանոց ուր կը հնչէր մեյամաղթիկ, անխոնջ զանգակ մը որ իր «տան... տան... տան»ներովը կերկարաձգէր իբր թէ ոչ միայն պարտաւոր ըլլար էնտրէ կղզին արթնցնելու, հապա բոլոր շրջակայ եզերքները, ջուրը, երկինքը, և Բենպէօճի ու Սէն Լազարի նաւահանգիստը։ Այն ատեն չափսի գարտուղ մը կը սկսէր, հոսանք մը փողոցներուն մէջ, պարտէզներուն մէջ, գործանոցներուն դռները։ Ցեսոյ, կանոնական տասը վայրկեանն անցնելէ յետոյ, դրօշը բերուելով կը ծանուցանէր թէ գործարանը կը փակուէր ուշ մնացողներուն։ Առաջին բացակայութեան, աւուրշէքէն դեղչ մը, երկրորդին հանգիստ զրկում, երրորդին՝ վերջնական արտաքսում։

Տ'Արժանթոնի կանոնագրութիւնը, այնքան հեղձուցիչ, այնքան վայրագ, բան մը չէր ասար քով։

Ձեր չատ կը վախնար «դրօշէն թերանալուն», և շատ անգամ, դրան առիւ կը գանուէր զանգակի վերջին հարուածէն շատ առաջ։ Օր մը սակայն, գործարան մտնելէն երկու երեք ամիս առքը, միւս աշկերտներուն չարաբաստութիւնը քիչ մնաց որ արգիլէր զինք ժամանակին հասնելու։ Այն ատեն, հովը որ ծովէն կը փչէր այն զուարթ քամիի ձեւովը զոր կառնէ արձակ միջոցին մէջ, ճիշդ այն վայրկենին որ ձեր գործարան կը մտնէր, իջաւ անոր քաղաքին վրայ ու առաւ տարաւ զայն։

—Կեցէ՛ք, կեցէ՛ք, կաղաղակէր ուրան անոր ետեւէն վազելով դարվար ճամբուն ամբողջ երկայնքէն. բայց փոխանակ զայն բռնելու, աշկերտ մը որ կանցնէր՝ ասքի հարուածով մը աւելի հեռուն ղրկած էր գլխարկը։ Ուրիշ մը նոյնն ըրաւ, յետոյ ուրիշ մը։ Ասկիկ շատ զբօսանցուցիչ խաղ մը եղաւ ամենուն համար, բացի ձեզէն որ բոլոր ուժովը կը փորձէր հասնիլներու։ «Քը... քը...»ներու, ծիծաղներու մէջտեղ, լալու մեծ փափագ մը զգալով, վանդի աղէկ կը զգար թէ ի՞նչ ատելութիւն կար այդ կոչտ զուարթութեան խորը։ Այս միջոցին զանգակը կը հնչեցնէր իր յետին գանգիւնները։ Տղան ամրպուեցաւ ետ կենալ իր հետապնդուողէն և շուտ մը ետ դառնալ։ Տխրած էր։ Բաքէի մը սուղ է, հարկ պիտի ըլլար գրել իր մօրը, տուակ խնդրել։ Եւ եթէ տ'Արժանթոն տեսնէր նամակը։ Բայց ինչ որ ամենէն աւելի կը յուսահատեցնէր զինքը, այն ատելութիւնն էր որ կը չրջապատէր զինք, ամենուքեան քաներու մէջ երեւան կուգար։ Էակներ կան որոնք գոլովի պէտք ունին ապրելու համար, ինչպէս կարգ մը տունկեր ջերմութեան։ Ձեզ այս էակներէն էր։ Վազելով հանդերձ՝ ճշմարիտ վիշտով մը կը մտածէր։ Ինչո՞ւ, ի՞նչ ըրի իրենց։

Երբ ընդարձակ կը հասնէր արդէն բացուած դուռը, իր հուսէն ըսեց ծանր ոտնաձայն մը, անասունի շնչառութիւն մը, և գլխէն անմիջապէս խոշոր ձեռք մը գըրուեցաւ իր ուսին վրայ։ Եսին դառնալով նշմարեց տեսակ մը չիկիներ հսկայ որ իրեն կը ժպտէր հազարաւոր վոքր կնճիռներով ծալուած ժպտով մը, և ետ կը քաշէր քաղաքէն զոր գտանէն վերուցած էր։ Էնտրէ հասնելէն ի վեր երկրորդ անգամն էր որ ձեզ կը հանդիպէր այդ բարի ժպիտին, այդ արդէն ծանօթ դէմքին։ Նախ ո՞ւր տեսած էր զանոնք։ Է՛հ, այո, արդարեւ Բոզպէյլի ճամբուն վրայ, փոքրիկէն վախչող այդ փերեզակը, ուսերուն վրայ գլխարկներու բեռով մը... Բայց այդ պահուն ժամանակ չունէր ծանօթութիւն հաստատելու։ Հակաղը կաղաղակէր դրօշը բերելով.

—Հէ՛... Ազդէք... Սճապարէ՛նք։

Գլխարկն առաւ ու շնորհակալ եմ մը հագիւ կրցաւ ըսել Պելիդէրին որ փողոցէն իջաւ կաղալով։

Այդ օրը ժամկին բով ձեզ նուազ տըխուր, նուազ առանձին զգաց ինքզինքը։ Շարունակ կը տեսնէր Բոզպէյլի գեղեցիկ ճամբան որ կը պարուէր դարձնցին մէջ իր դարաստաններովը, իր մարգերովը, տոքթորին կաքաւովը որ իրիկունը կուգար անասային երկայնքէն. և երազուած մարմանդերուն, ընդնշմարուած գլուխին զովութիւնը հոն այդ գիմոյքին մէջ տեսնելու։ Օրը ինչապատ կը հասնէր արդէն բացուած գուռը, իր հուսէն լսեց ծանր ոտնաձայն մը, անասունի շնչառութիւն մը, և գլխէն անմիջապէս խոշոր ձեռք մը գըրուեցաւ իր ուսին վրայ։ Եսին դառնալով նշմարեց տեսակ մը չիկիներ հսկայ որ իրեն կը ժպտէր հազարաւոր վոքր կնճիռներով ծալուած ժպտով մը, և ետ կը քաշէր քաղաքէն զոր գտանէն վերուցած էր։ Էնտրէ հասնելէն ի վեր երկրորդ անգամն էր որ ձեզ կը հանդիպէր այդ բարի ժպիտին, այդ արդէն ծանօթ դէմքին։ Նախ ո՞ւր տեսած էր զանոնք։ Է՛հ, այո, արդարեւ Բոզպէյլի ճամբուն վրայ, փոքրիկէն վախչող այդ փերեզակը, ուսերուն վրայ գլխարկներու բեռով մը... Բայց այդ պահուն ժամանակ չունէր ծանօթութիւն հաստատելու։ Հակաղը կաղաղակէր դրօշը բերելով.

—Հէ՛... Ազդէք... Սճապարէ՛նք։

Գլխարկն առաւ ու շնորհակալ եմ մը հագիւ կրցաւ ըսել Պելիդէրին որ փողոցէն իջաւ կաղալով։

Այդ օրը ժամկին բով ձեզ նուազ տըխուր, նուազ առանձին զգաց ինքզինքը։ Շարունակ կը տեսնէր Բոզպէյլի գեղեցիկ ճամբան որ կը պարուէր դարձնցին մէջ իր դարաստաններովը, իր մարգերովը, տոքթորին կաքաւովը որ իրիկունը կուգար անասային երկայնքէն. և երազուած մարմանդերուն, ընդնշմարուած գլուխին զովութիւնը հոն այդ գիմոյքին մէջ տեսնելու։ Ինչպէս որ գոյներ կուտար իրեն, պաղ սարսուռներ որոնց կը յաջորդէր բուռն տաքութիւն։ Երբ դուրս եկաւ, Պելիդերը փնտռեց ամեն կողմ էնտրէի մէջ. բայց փերեզակը ա՛լ հոն չէր։ Ցաղորդ ու վաղայաղդ օրերը՝ ոչ աք։ Ինչ քիչ այդ տպեղ տեսկլեը որ այնքան գեղեցիկ բաներ կը յիշեցնէր իրեն՝ քաչուեցաւ իր յիշողութիւնէն, մեղմիւ, դժուարաւ, այն տպաւորուն բաւուածքով որով Պելիդեր կանցնէր ճամբաներէն։ Ցեսոյ նորէն թաղուեցաւ իր մենութեանը մէջ։

Գործանոցին մէջ չէին սիրեր զինք։ Մարդոց ամեն հաւաքում նշանակի մը պակաս ունի, էակի մը որուն վրայ կը թափեն հեգնութիւնները, յոգնութեան ջղագրգիռ անհամբերութիւնները։ Ձեզ այս պաշտօնը կը կատարէր դարբնոցին մէջ։ Միւս աշկերտները գրեթէ ամենքն ալ էնտրէ ծնած, բանուորներու զաւակներ կամ եղբայրներ, աւելի պաշտպանուած ըլլալով, աւելի ալ կը խնայուէին. վանդի այս անպատասխանի հարձումները տկարներուն, անուժներուն, անմեղներուն կուղղուին։ Ոչ ոք կը պաշտպանէր զայն։ Լրպէքան, անչուշտ շատ ճղճիմ գտնելով զայն, եռ կեցած էր անով զրաղելէ և ամբողջ օրուան մը բռնաւորական քմայքներուն կը մատներ զայն։ Մնաց որ, ի՞նչ ընել եկած էր էնտրէ այդ փափկասուն բարիցցին որ ամենուն պէս չէր խօսեր, որ ընկերներուն «Այո, պարոն... չնորհակալ եմ, պարոն...» կըսէր։ Այնքան գոված էին իր սրամտութիւնները մեքենագործութեան համար։ Բայց Ազդէքը լան մը չէր հասկանար բնաւ։ Բիւեռ մը գամել իսկ չէր գիտեր։ Շատ չանցած այդ մարդոց արհամարհանքը տեսակ մը ցաւրտ անգթութեան վերածուեցաւ, ուժի վրիժառութիւնի՝ խեղճի տկարութեան դէմ. Օր չէր անցներ որ դէպութիւն մը չը ելնէին իրեն։ Աշկերտները մանաւանդ վայրագ էին։ Անգամ մը, անոնցմէ մէկը իրեն կարկաւեց տաքցած երկաթի կտոր մը. «բռնէ սա, Ազդէ՛ք»։ Ութ օր հիւանդանոցը մնաց ձեզ։ Եւ յետոյ բիրտ վարմունքներ, անճարակութիւններ, բոլոր այդ մարդոց կողմէ որոնք չոյժ մեծ ծանրութիւններ վերցնելու վարժուած էին և որք չէին գիտեր իրենց յարձակումներուն ուժը։

Ձեզ կիրակի օրերը միայն քիչ մը հանգիստ ու զբօսանք կը վայելէր։ Այդ օրը, իր սենեակին կը հանէր տոքթոր Ռիվալի մէկ գիրքը, և կերթար կարդալ Լաւառի եզերքը։ Կղզին ծայրը հին աշտարակ մը կար կիսակործան զոր Սէնդ-Էմբրանի աշտարակը կանուանին և որ նորմանական արշաւանքներու ժամանակուան պահնորդի խրիկի մը կը նմանէր։ Այս աշտարակին տակը, ժայռի մը խոռոչին մէջ աշկերտը կը կծկուէր, գիրքը ծունկերուն վրայ բաց, ջուրին ամպուկը, մոգութիւնը, տարածութիւնն իր առջեւ։ Կիրակին իր բոլոր զանգակները կը հնչեցնէր օդին մէջ՝ զանգան ու հանդիստ երգելով։ Նաւեր կանցնէին բացէն, և իրմէ շատ հեռուն, տեղ տեղ, ոգաբ կը լոգանային ճերմակով, ծիծաղներով։

Կը կարդար, բայց շատ անգամ Պ. Ռիվալի գիրքերը շատ բարձր էին իրեն հասկանալու համար, վեր էին իր մտքի արդի կարողութենէն, դեռ

Գ. ՊԱՀՔ. ՄԱՅԻՍ 6/18, 1896

Քաղաքական կացութիւն

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Սպանիոյ մէջ հանրային կարծիքն յոյժ գրգռեալ է. Սպանիացիք խստիւ կը մերժեն Մ. Նահանգաց միջամտութիւնն և դիտողութիւններն, և կը գանգատին որ Միացեալ Նահանգները շարունակ օգնութիւն կը ղրկեն Քուպացիներուն։ Մատրիտի Աղտոն անուն խերթը կը պատմէ թէ Քուպայիներու Ցանձնախմբին պատկանող Պերմոսա շոգենաւը Միացեալ Նահանգաց Ֆլորիտա սահմանակից Նահանգէն բեռցած է 10,000 հրացան, վեց թնդանօթ, երեք խորտոնկէց, շատ մը ռազմամթերք և 300 կամաւոր, որք ըստ մեծի մասին ամերիկեան տեղային զինուորութեան պատկանող Թնդանօթաձիգներ են։ Ճէքսընվիլի սպանիական հիւպատոսին բողոքներուն հակառակ, Պերմոսա ճամբայ ելեր է դէպ ի Քուպա, առանց ամերիկեան ոստիկանութեանկողմէ ո՛և է արգելքի։ Սպարապետ Վէյլէրի հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Պերմոսա շոգենաւն իւր բեռն հաներ է Բինար տէլ Ռիո Նահանգին մէջ, որ Քուպայիներուն ձեռքն է, Բուերդօ Մուլգաուանը։

Զօր. Վէյլէր հարկ անհրաժեշտ կը նկատէ որ իւր գործ դրուի Հավանայի պատերազմական ատենին արձակած մահուան վճիռն հինգ ապստամբներու դէմ (որոց երեքն Ամերիկացի)։ Սպարապետն սպառնայելը է որ եթէ Միացեալ Նահանգաց դիտողութեան պատճառաւ սպանիական կառավարութիւնն հակառակ որոշում մը տայ, ինք պիտի հրաժարի և Սպանիա դառնայ։ Կ'երևի թէ Վէյլէր զօրավար այս կերպիւ կ'ուզէ աքօղէլտալ իւր անյաջողութիւն։ Բայց խնդիր է թէ զՎէյլէր Քուպայի մէջ պահելու համար Մատրիտի կառավարութիւնը Միացեալ Նահանգաց հետ պատերազմի բանալու վտանգն յանձն պիտի առնու՞։

Օթանտօ և Ատուտատտա զօրավարներն ևս որք կարեւոր հրամատարութիւններ կը վարեն Քուպայի մէջ, նմանապէս սպառնացեր են հրաժարիլ եթէ այս գործիքներ հրացանի չդառնուին ըստ պատերազմական օրինաց։

Իսկ վարչապետ Պ. Քանովաս տէլ Քաստիլիօ, լրագրի մը խօսքին նայելով, արդէն յայտարարեր է թէ այս խնդիր պէտք է անօրինուի Սպանիոյ և Միացեալ Նահանգաց դաշնագրերուն տրամադրութեանց հանմամբ։

«ՔՈՄԵՐԹԻՏՈՐ»Ի ԲԻՆՈՒԻԼԸ ՍՊԱՆԻԱՑԻՆԵՐԻՆ.— Այս շոգենաւ որուն բռնուիլն և մէջի ապստամբներուն դատապարտութիւնն այնքան ծանր խնդիր մը յարոյց Սպանիոյ և Միացեալ Նահանգաց միջև, ապրիլ 8/20ին Միացեալ Նահանգաց Ֆի Ուէսթ նաւահանգստէն մեկնած էր գիշերայն, իւր մէջ ունենալով 25—30 Քուպացի։ Հրամատարն էր Թամբացի Ալֆրէտօ Լապորտէ նաւապետ։ Սպանիացիք իրենց լրաբերներէն լուր առած էին այս նաւու մեկնելու պատրաստութեան վրայ։ Մէ-ոՀէ- սպանիական թնդանօթակիրն հեռուէն նշմարելուն պէս զՊոմբէրէրոյ, կրակ բացաւ անոր վրայ։ Քուպացիներու նաւը պատասխանեց։ Սպանիական ռումբերէն երեք Քուպայի մեռան նաւուն մէջ։ Բայց Քոմբէրէրոյ մարտանաւ մը չէր։ երբ սպանիական մարտանաւը մօտեցաւ, Քուպացիներէն չատեր ծով նետուեցան, և դէպ ի ցամաք լողացին։ Անոնք որ ցամաք հասան, ազատեցան։ Բայց Լապորտէ նաւապետն որ խմբին պետն էր, իւր քանի մ'ընկերներով ինկաւ Սպանիացիներուն ձեռքն, որք ծովու մէջ բռնեցին զիրենք։ Այս կռիւ տեղի ունեցաւ Պէրաքոսի մօտ, Բինար տէլ Ռիո գաւառին հիւսիսային եզերաց վրայ։ Քոմբէրէրոյի մէջ կային 38,000 փամփուշտ տարբեր ձեւով զէնքերու համար, շատ մը վառօդ և Մաուզերի և Ռիմինկդընի հրացաններ պարունակող սնուցկներ։ Քուպացիք որք օգնութեան վազեր էին՝ կրցին ցամաք հանուած զէնքերուն և փամփուշտներուն մէկ մասն և նաւուն մարդերէն երկուքն ազատել։ Միւսներն Սպանիացիք առին տարին և զինուորական ատենն յանձնեցին։ Կառավարութիւնը վարձատրեց Մէ-ոՀէ-ի նաւապետն ու նաւաստիները՝ այն կարեւոր ծառայութեան համար որ զոր մատուցեր էին՝ գրաւելով շոգենաւն և տարած բեռը։

Օրինական խնդիրն որ հիմա կը ծեծուի Մատրիտի և Ուաշինկդընի դահլիճներուն մէջ սա՛ է թէ Սպանիա կ'ըսէ թէ Քոմբէրէրոյի մէջի մարդիկն իբրեւ պատերազմական արգելեալ նիւթեր փոխադրող և իբրեւ թշնամին օգնող՝ պատերազմական գործողութիւն մը կատարած են, և հետեւանքը պէտք է կրեն ըստ պատերազմական օրինաց։ Ուաշինկդընի դահլիճը կը պատասխանէ թէ Սպանիոյ կառավարութիւնը ցարդ ընդունած չէր թէ պատերազմական վիճակ մը գոյութիւն ունի Քուպայի մէջ։ Սպանիա միշտ պնդած է թէ Քուպայի մէջ եղածը ներքին խռովութիւն մ'է լոկ։ Հետեւապէս, պատերազմական օրէնքը ներկայ պարագային չի պատշաճիր։ Ամերիկա կ'ընդունի թէ Քոմբէրէրոյի մարդիկը Քուպայի մարդային օրէնաց հակառակ վարուած կրնան ըլլալ, և սոր ալ պատիժը տուգանք կամ առաւելն բանտարկութիւն միայն կրնայ ըլլալ։

ՊԱՌՈՆ ՀԻՐՇԻ ԿՏԱԿԻՆ գումարն է 24 միլիոն անգլ. ոսկի կամ 600 միլիոն ֆր.։ Այս գումարէ 10 միլիոն ոսկին թողեր է իւր այրի տիկնոջ, և մնացեալ 14 միլիոն ոսկին կամ 350 միլիոն ֆր.ը բարեգործութեանց, ի կենդանութեան նուիրածներէն զատ։ Իւր երեք օրէգբերուն տպագան ի կենդանութեան ապահոված էր։ Պառոնուհի Հիրշ ևս, որ ցաւագար կին մ'է, իւր հարստութիւնը զրէթէ ամբողջովին պիտի կտակէ բարեգործութեանց, փոքր բաժին մը միայն հանելով ազգականներու և պարագաներու։ Անգլիոյ և Աւստրիոյ եվրեական պաշտօնարանք մեծ գումարներ առին Հիրշի թողած ստացուածքէն իբրեւ ժառանգութեան տուրք։

ՀՆԴԿՈՒՀԻՐ.—Ցայսմի է թէ հնդիկ ժողովուրդը բաժնուած է դասերու որք իրարու հետ խնամութիւն չեն հաստատեր, և ոչ իսկ ընկերական հաղորդակցութիւն կ'ունենան։ Անգլիական քաղաքակրթութեան հակառակ որ տարուէ տարի կը տարածուի իրենց մէջ, Հնդիկները դեռ յարեալ կը մնան ընկերային այս խափանարար պատուարներու։ Անգլիացիք, մանաւանդ Անգլուհիք կը գանգատին թէ դասերու բաժանումը բժշկական խնամատարութեան մեծ դժուարութիւն կը պատճառէ։ Կալկադայի Վիքտորիա Հիւանդանոցին բժշկուհին սոյն դժուարութիւններն հետեւեալ կերպով կը բացատրէ. նախ, բարձր դասու Հնդկուհեաց ընկերային սովորոյթք չեն ներեր իրենց տուներէն դուրս բան մը ուտել կամ խմել, հետեւապէս այնպիսի ախտոյք հիւանդանոց չեն ուզեր մնալ, որքան ալ ապահով ըլլան որ լաւ պիտի դարմանուին հոն։ Երկրորդ պատճառ մը այն է որ Հնդկուհիք, ինչպէս ցանկ հասարակ Հնդիկները, ֆիզիքական և բարոյական քաջութենէ բոլորովին զուրկ են՝ երբ վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարել հարկ ըլլայ։ Ցայսմի է թէ հնդիկ կրօնը կ'արգիլէ կենդանի մարմնոյն մասերը։ Նոյն իսկ կենդանեաց արիւնը թափելը մեղք կը սեպուի Հնդկաց մէջ։ Դարերու ընթացքին մէջ այս գաղափար այն աստիճան մուտ գտեր է բարքերու մէջ որ Հնդիկ մը նոյն իսկ մի՛ջիւնի վրայ կոխելու կը քաշուի, կը սոսկայ վիրաբոյժին նշարակէն անգամ։ Ֆիզիքական քաջութիւնն և անոր հետ բարոյական քաջութիւնը կամ որոշութիւնն իսկապէս ջլատուած են անոնց մէջ դարերէ ի վեր, և այս է պատճառն որ Մեծին Ալեքսանդրի օրերէն ի վեր, ամեն աշխարհակալութեանց այնքան յարմար միջավայր ընծայեր է Հնդկաստան, ոչ միայն իւր դանձերուն առատութեամբ և հարստութեամբ, այլ և իւր ժողովրդեան բացարձակ թուլութեամբ։ Հիմակ անգլիական բարեգործութիւնն այս դժուարութեան կը բախի որ Հնդկուհիք հիւանդանոցներու մէջ կամ հիւանդանոցներէ դուրս վիրաբուժական կամ մանկաբարձական վշտալի գործողութիւններու ենթարկելէ կը խորշին։ Բայց երրորդ դժուարութիւն մ'ալ կայ։ Ուսկիրքի մասին շատ դժուարահաճ են։ կենդանիի միս չեն ուտեր։ կենդանական մնունդ չեն ընդունիր։ Իրենց յաւիտենական ընդհանրներն ու բանջարեղենները միայն կը ճանչնան, մինչ բժիշկը կարող է տալիք տնօրինութիւն մ'ընել մնունդի մասին։ Քանի որ հիւանդանոցի մէջ բժշկին պատուիրած կերակուրները պիտի չուտեն, հիւանդանոց ալ չեն ուզեր երթալ։ Բայց տեւական կերպիւ հիւանդանոցը մնալ մէկի՛ն, ոչ իսկ այցելու հիւանդ կը յօժարին ըլլալ սա՛ պատճառաւ որ հիւանդանոցի մէջ իրենցմէ վարի դասու կանանց հետ գէմ առ գէմդալու անպատեհութիւնը կայ, և երբ անդամ մը տեսնեն որ իրենցմէ վարի դասէ կիներ կան հոն, ա՛լ ոտք չեն կոխեր հոն, օ՛րշակի լաւ ըլլայ բժշկական խնամքն, օ՛րշակի ալ ձրի։ Ահա՛ նոր ապացոյց մը թէ նախապաշարման վրայ հիմնեալ ժողովրդային բարքեր օ՛րքան վնասակար են ժողովրդեան կենսական շահերուն։

* * *

Միւս կողմէ, ինչքեր չեն խնայուիր իգական կրթութիւնը ծաւալելու Հնդկաստանի բնիկներուն մէջ։ Բնիկներուն լաւագոյն մասն ոչ միայն իւր մանչ զաւկները կը ղրկէ Անգլիացւոյ հիմնած միջնակարգ վարժարաններն ու մինչև իսկ համալսարաններն, այլ և հնդիկ օրիորդներ անգլ. բարձրագոյն կրթութեան հետաձգա կ'ըլլան։ Անցեալ Երեսփ. Ժողովոյն հնդկ-բարսի նախագահն անդամ Պ. Նաօրոճի Տատա-Պայի դուստրն այս օրերս Լոնտոն հասաւ բժշկական համալսարանը մտնելու։ Բժշկուհիներու մեծ պէտք կայ հնդիկ ընկերութեան մէջ, և իւրաքանչիւր դասակարգ պէտք ունի իրեն համար իւր մէջէն բժշկուհիներ ունենալու որպէս զի դասի խտրութիւնն արգելք չըլլայ բժշկական խնամքի։

ԱՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ԶՐԻ ԴԱՍԱԳՐՈՑ ԹՆԴԻՐԸ

Երէկ Աբէ-Էլէին մէջ այս վերնագրով յօդուած մը երեւցաւ, որուն հեղինակներն՝ եօթն գրավաճառ՝ յայտարարելով թէ գաւառացի աղքատ ուսանողաց նպատակ 6000 զրուշի ձրի դասագիրք կը դնեն Ազգ. Պատրիարքարանի տրամադրութեան տակ, այս առթիւ կարգ մը դիտողութիւններ կ'ընեն Պոլսոյ զրատան % 40 դեղչի յայտարարութեան դէմ, միանգամայն զրքերու հանդանակութեան «գաղափարը թէև գովելի, սակայն միլոցը՝ հանդանակութիւնն՝ անյարմար, անբաւական և ապարդիւն» կը գտնեն՝ առանց աւելի յարմար, աւելի գոհացուցիչ և աւելի արդիւնաւոր եղանակ մը ցոյց տալու, «հեղինակաց և գրավաճառաց անտարբերութիւնը չէ թէ նպատակին համար էր, այլ ի գործ դրուած եղանակին համար» կ'ըսեն՝ առանց այդ եղանակին յաջութիւնը բացատրելու, որպէս թէ զիրենք մեղադրող ըլլար թէ ինչո՞ւ այսքան ուշ կը մասնակցիք հանդանակութեան և իրենք ալ պարտաւորուած ըլլային արդարացում մը տուեր։ ի վերջոյ կը յաւելուն.

«Կարելի էր գործին տալ լաւ մտածուած ձեռնարկի մը ուղղութիւնը, կանոնաւոր կազմակերպութիւն մը, և՝ գրավաճառներու և հրատարակիչներու մէջ համամտութիւն գոյացնելով՝ ձեռք բերել շատ աւելի նպատակայարմար արդիւնք, ինչպէս շատ առաջ մեր կողմանէ առաջարկուեցաւ Փալագաչեան էֆէնտիի։»

Նախ, մինչեւ որ յարգելի գրավաճառք հրապարակաւ բացատրեն թէ ի՛նչ ընել պէտք էր «գործին լաւ մտածուած ձեռնարկի մը ուղղութիւնը, կանոնաւոր կազմակերպութիւն մը» տալու համար, ես կը փութամ այս առթիւ յայտնել ինչ որ եղած է արդէն «կանոնաւոր կազմակերպման» մը ի խնդիր։

Ես և գրավաճառ Վահրամ էֆ. Մարգարեան 1896 մարտ 27ին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացանք խնդրագրով մը, գաւառցիներու հանդանակութեան ձեռնարկուած ըլլալն յայտնեցինք, և խնդրեցինք որ պաշտօնական կազմակերպութիւն տանայ գործն, Ազգ. Պատրիարքարանի միջոցաւ տնօրինուի ամէն ինչ և ի հարկին ժողովներու տումարի մը միջոցաւ հանդանակութեան ալ ձեռնարկուի։ Ն. Ամենապատուութիւն գովեց մեր ձեռնարկն և մեր խնդրագիրն անմիջապէս յղից պատկանեալ ժողովներուն առ ի նկատումն և՝ ի պարտ ու պատշաճ տնօրինութիւն։ Թղթերէն հիմա ժողովներուն մէջ շրջան կ'ընէ։ Տեսեռականէն Ուսումնականին գացած է, Ուսումնականէն Բազաքականին, Բազաքականէն Տեսեռականին, և կարծեմ Տնտեսականէն վերջապէս Ուսումնականին պիտի երթայ, եթէ չեմ սխալիր։

Երկրորդ, իրաւ է թէ լինձ ըսուեցաւ որ գրավաճառք և հրատարակիչք պէտք է համաձայնին և գրենական հանդանակութեան մասնակցին, ես ալ «շատ ազէկ կ'ըլլայ, այդպէս ընելու է, և այլն» ըսի, իրենք ալ՝ ամենք պաչափ, ամենք այնչափ գումարի արժէքով գիրք տալ խոստացան։ Ես անկից ի վեր գիտէի թէ ամէն մարդ իր խոստումը պիտի կատարէ, ինչպէս հիմա հրապարակաւ կը յայտարարեն թէ ընդ ամենայն 6000 զրուշի գիրք կը նուիրեն, բայց ի՞նչ ընել, կ'ուզեն՝ ընելով թէ կարելի էր այս կամ այն ընել, ինչպէս Փալագաչեանին ալ ըսուեցաւ։ Իմ մասիս, կարծեմ թէ ընելիք բան մը չունէի ես՝ ձեր խոստումներուն կատարման ապասելէ զատ։ Ձեզմէ զատ ուրիշ խոստացողներ ալ կան։ Եթէ ես, սկսած գործը չարունակելու և ի վերջոյ հասելու համար, եղած խոստումներուն կատարման, ինչպէս և Պատրիարքարանի Ժողովոյ որոշումներուն սպասէի, մինչեւ հիմա և ոչ մէկ գիրք զրկուած պիտի ըլլար, մինչդեռ ցարդ չորս գաւառային կարօտեալ վայրեր գիրք զրկուեցաւ, և կը յուսանք շուտով զրկել նաև ուրիշ մէկ քանի գաւառներ, տեղւոյն ազգային եկեղեցական իշխանութեանց կողմէ հոս ներկայացուցիչ ցոյց արուելուն պէս։ Ձեմ կարծեր որ բնազատելի բան մը գտնուի այս գործելու եղանակին մէջ։ Եթէ կայ, մի՛ քաշուիք, յայտնի համարձակ ըսէք, մեք ալ գիտնանք։

Այս ամենը փակագծի մէջ։ Հիմա կը դառնամ մասնաւոր շնորհակալութիւնս յայտնել, ի գիմաց գաւառացի աղքատ ուսանողաց, եօթն յարգելի գրավաճառաց, մանաւանդ Արիկեան Մեծ. Միհրան էֆէնտիի, որոնք զգալի յաւելում մը բերին նոր գրքերու քանակին վրայ։ Մէկ քանի գրավաճառք և հեղինակք արդէն նուիրած էին 7000 զրուշի մօտ արժէքով նոր դասագրքեր. ասոր վրայ անակնկալ կերպով եկաւ աւելցաւ Աբիկեան էֆէնտիի կողմանէ նուիրուած 10,000 զրուշի արժէքով դասագիրք, և հիմա եօթն գրավաճառք կուգան նուիրել 6000 զրուշի գիրք. ուրեմն կ'ունենանք իրր 23,000 զրուշի նոր դասագիրք. եթէ նկատենք նաև գրական նիւթերու և գործածուած դասագրքերու մը թիւերը՝ որոց մէկ մասը կրնայ օգտակարապէս ծառայել, կրնանք համալթակ ըսել թէ հին և նոր զրքերու հանդանակութեան ձեռնարկը ապարդիւն չէ եղած, չհաշուելով գրամական նուէրներն որոց գումարը 1,200 զրուշը անցած է արդէն և հետզհետէ աւելնալու յոյս կուտայ, յօգուտ բարեկրթութեան խեղճ աղքատիկ ուսանողութեան։

Այս առթիւ չիմ մոռնար շնորհակալ ըլլալ նաև Սամսթ օմրուի Էնոնաֆ ժողովրդեան, որ այս կրթասիրական ձեռնարկին փութաց իր կրցած օգնութիւնը հասցընել՝ երկիրս հանդանակութիւն կատարելով, և նախանձելի օրինակ հանդիսանալով իրեն շատ աւելի բարգաւաճ թաղերու, ինքն որ տակաւին չկրցաւ իր նախակրթական վարժարան աւնենալ՝ հակառակ այնքան արդարացի բողոքներու և դիմումներու։

Մասնաւոր շնորհակալութիւն նաև առ Դեր. Տ. Գրիգորիս Ս. Աբգար. Ալէքսէեան, որ ինչպես հոգածու հանդիսացաւ եկեղեցական գրքերու հայթայթման, նոյնպէս ձեռնարկած է հայթայթել դպրոցական դասագրքեր, և կը հաւատանք թէ իր զօրաւոր աջակցութիւն մեծապէս պիտի նպաստէ սոյն կրթական ձեռնարկին առաւել ևս արդիւնաւորման։

4 Մայիս Ե. Դ. ՓԱԼԱԳԱՉԵԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐ

Ի ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 մայիս.—Պ. Բրիւկըր Ճէյմսընի արշաւանքին առթիւ մահուան դատապարտուած չորս Անգլիացւոց և մէկ Ամերիկացւոյն կեանքը չնորհեց, և երեք տարուան բանտարկութիւն որոշեց։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԴԵՐՄԱՆԻԱ

ԼՈՆՏՈՆ.—Երեսփ. Ժողովոյ մէջ, գաղթական նախարար Պ. Ջէմպրլէն, եղած հարցմանց ի պատասխանի, ծանոյց թէ գերմանական Հօնկ-Քոնկի բերդերուն լուսանկարներն հոնտան չեն։ Ինն ամսուան բանտարկութիւնն որուն դատապարտուած էին նաւապետն ու նաւուն բժիշկն, 100 տոլար տուգանքի փոխուեցաւ։

—Պ. Ջէմպրլէն, ուրիշ հարցման մը ի պատասխանի, ծանոյց թէ Պոմայի (Քոնկոյի պետութեան մայրաքաղաքն) անգլ.-դեր-հիւպատոսը բողոքած է Քոնկոյի դատարանին այն վճռոյն դէմ որով Լոթէռ Պելժ հազարապետն անպարտ արձակուած էր Պ. Սդոքսի մահուամբ պատժուելուն գործին մէջ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՉԻՆ

ԼՈՆՏՈՆ.—Պ. Բրդրը, արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդականն, Երեսփ. Ժողովոյ մէջ արտաքին խնդիրներու վրայ ներկայացեալ հարցման մը ի պատասխանի, ծանոյց թէ անգլ. կառավարութիւնն այնպիսի լուր մը չէ առած թէ Ռուսիա գրաւած ըլլայ Զի-Ֆուի չինական կարեւոր նաւահանգիստը։ Բեքինի անգլ. դեսպանը կը տեղեկագրէ թէ Զի-Ֆուի ռուսական տուն մը այնպիսի արտօնութիւն մը ձեռք բերած է որ հակառակ է անգլ. կալուածատէրերու իրաւունքներուն։ Անգլիա յայտարարեց չինական կառավարութեան թէ պատասխանատու պիտի բռնուի անգլ. հպատակաց իրաւունքներուն դէմ եղած ո՛և է ոտնձգութեան համար։

ՀԱՆԳԱՐՒԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Վիեննա.—Կայսրը վաւերացուց Վիեննայի նոր քաղաքապետ Պ. Շգրոպպիի ընտրութիւնը։ Կայսերական վաւերացումը շատ լաւ տպաւորութիւն ըրաւ հակահրէական կուսակցութեան վրայ։

ՔՈՒՊՈՆԻ ԽՆԴԻՐԸ.—ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑՈՐՆ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ

ՄԱՏՐԻԴ.—Սպանիոյ և Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնք բարեկամական կարգադրութեան մը յանգեցան հինգ խուզարարաց խնդրոյն առթիւ, որք նորէն պիտի դատուին, այս անգամ երկրին սովորական դատարանաց առջեւ (և ո՛չ թէ զինուորական դատարանին առջեւ), համաձայն Սպանիոյ և Ամերիկայի դաշնագրաց։

ՀԱՎԱՆԱ.—Զօր. Վէյլէր չատ գժգոհ է կառավարութեան որոշումէն, որով հրացանի պիտի չբռնուին հինգ մահապարտները։

—Անհրաժեշտ կը սեպուի որ առ նուազն 20,000 զօրք եւս ղրկուի Քուպա։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Ամերիկեան լրագիրք կը բողոքին Զօր. Վէյլէրի խստութեանց դէմ, և կնաձայկին Մատրիտի կառավարութեան չուտով եւ կանչել զայն, եթէ չուզեր կռուի բռնուիլ Միացեալ Նահանգաց հետ։ Արդէն, կ'ըսեն, ապիկարին մէկն է Վէյլէր, որ Քուպա երթալէն ի վեր ո՛չ մէկ յաղթութիւն չահեցաւ Քուպացիներուն վրայ։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՄԱՀԱՊԱՐՏԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 17 մայիս.—Բրեդորիայէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պ. Կրէյ, (Ճէյմսընի արշաւանքին առթիւ դատապարտուածներէն մին), որուն դէմ արձակուած մահուան վճիռն եռամեայ բանտարկութեան փոխուած էր.) քանտին մէջ ինքզինք կախելով անձնասպան եղած է։

ՀԱՊԿՈՒՇԱՍՏԱՆ

ՀՌՈՄ.—Պապէն կը հեռագրուի թէ երեք վաչտ Իտալիա դառնալու համար ճամբայ ելած են։

ՀԻՒՍԱՆԴ ԶԱՐԿԻՒԶԸ

ՆԻՍ.—Զարեւիշը Քոսիքա ուղեւորեցաւ Միջերկրականի մէջ պիտի ճամբորդէ բժշկայ խորհրդով։

ՀՅԻՆԴՍՏԱՆԻ ԵՒ ՍՍԵՐՊԻԱ

ՓԷՏԹ.— Պառոն Պանֆի ծանոյց Եբրայեցական Ժողովոյն մէջ թէ Սերպիա մաճառ կառավարութեան կողմէ պահանջած ամէն զոհացումները տուած ըլլալով, խնդիրը փակեալ կը նկատուի։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

ՏԷՐ,

Ներկայիս պատիւ ունիմ ծանուցանել թէ ի Պոլիս Գաղափէ խան Մ. Գայլքեան անուան ներքեւ հաստատեալ յանմնականութեան տունը լուծուած ըլլալով՝ գործառնութեանց ընդարձակութիւն եւ զարկ տալու նպատակաւ ներկայ տարւոյս մարտ 1/13 էն սկսեալ հրապարակիս ծանօթ վաճառականներէն տիրոջ Կրօնիկ Կարապետ Փափազեանի ընկերակցութեանը

Կ. Կ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ Մ. ԳԱՅԼՔԵԱՆ

ընկերական անուան ներքեւ վաճառականական տուն մը հաստատած եմք ի Պոլիս Քէօփրիւլի խան թիւ. 44 որ պիտի զբաղի զվաւորաբար արտածելի ապրանաց (ափիոն, թիֆթիք, բիթրէ, արմտիք եւայլն) յանձնակատարութեամբ։

Ի վերջութիւն գործառնութեանց՝ կատարեալ փոխանորդութեամբ լիազօր իշխանութիւն տրուած է Տ. Մկրտիչ Ա. Ունենեանի ստորագրի յանուն եւ ի դիմաց ընկերութեան։

Եւ ապրիլ որ պիտի պատուէք մեր նորահաստատ տունն մեր տալիք յանմնարարութիւններուն՝ կը խնդրենք որ ամէնք այս առթիւ ընդունիլ մեր խորին յարգանաց հաւատիքն։

ԿՐՕՆԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
ՄԵԼՔՈՆ ԳԱՅԼՔԵԱՆ

3—3 532

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ իւսկիւտար գնաց ուր պիտի մնայ մինչեւ չորեքշաբթի։ Ն. Ամենապատուութիւն նոյն օրը Պատրիարքարան պիտի իջնայ նախագահելու Քաղաքական ժողովոյ նիստին։

Երէկ Խասգիւղի եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ նոր թաղական խորհրդի ընտրական գործողութիւնը։ Քուէարկութեան մասնակցեցան 345 թաղեցիներ։ Ընդամենը 526 ընտրողի նամակ ղրկուած էր։

Բացարձակ քուէ (191) չահեցաւ մինչ այն ատենի գործարանատէր եւ վաճառական Գէորգ էֆ. Տէմիրճեան, իսկ հետեւեալները համեմատականի մնացին.

Կարապետ էֆ.	Թիրեաքեան	161
Կարապետ	» Ճիզմէճեան	159
Ռէթէոս	» Թադէոսեան	153
Գրիգոր	» Պալքճեան	147
Յարութիւն	» Ատուռատատուրեան	146
Մինրան	» Օտապաչեան	138
Յակոբ	» Մխիթարեան	135
Գրիգոր	» Աբրահամեան	132
Խաչիկ	» Սվաճեան	116
Յովհաննէս	» Արծրունի	114
Համբարձում	» Իփէրճեան	107
Համբարձում	» Գոփամաճեան	104
Պօղոս	» Ոսկերիչեան	98
Պօղոս	» Քէրէստէճեան	94
Աւետիս	» Պապիեան	85

Երկպատիկ ցանկին վրայ դարձեալ քուէարկութիւն պիտի կատարուի առաջիկայ կիրակի օր, նոր թաղական խորհրդոյ ինն պաշտօնեաներուն միւսը ամբողջանալու համար։

ԶՐԿՈՒԱԾ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ

150 Քերական, 50 Նոր Փնչակ (նոր), 59 Մայրենի Լեզու (17 հատը Բ., 30 հատը Գ., 12 հատը Դ. տարի), 12 Տարբրական Բնականութիւն արդի հայերէնի՝ Ս. Դաւթեան, 2 Ընթացք չարագրութեան՝ Ս. Դաւթեան, 20 Քերականութիւն հայերէն լեզուի (նոր), 10 Համառօտ թուաբանութիւն Ս. Մէքայէլեան, 6 Դասագիրք թուաբանութեան Պօղոսեան, 1 Թուաբանական խնդիրք՝ Փալագաչեան, 3 Աշխարհագր. Պիպէրճեան, 7 Աշխարհագր. Ասլանեան, 1 Աշխարհագր. քարտէսք, 1 Տիեզերագր. Գարագաշեան, 1 Իրագիտ. համառօտ՝ Թէյեան, 1 Առողջաբան. Մայաթեան, 1 Մարդակազմ. Մայաթեան, 1 Նախնական գիտելիք Առողջապահութեան, 21 Քրիստոնէական Սրբանձտեանց, 18 Ս. Գրոց պատմ. Գարագաշեան, 5 Աւետարան, 30 Միւքէմմէլ Էլիֆպայի օսմանի (նոր), 12 Մուխթասար կիւլտստէ՝ Աբիկեան, 1 Նոյնին բանալին, 6 Իլավէլի կիւլտստէ, 1 Նոյնին բանալին, 1 Ճէրիտէի մէքթաբիպ, 7 Տարերք օսմ. լեզուի՝ Աբիկեան, 1 Առաջնորդ ուղղագր. օսմ. լեզուի, 1 Ճաշակ օսմ. գրականութեան, 3 Դպրութիւն օսմ. լեզուի, մասն Ա., 1 Միւնթէխապաթ իլ մինէթաթ, 10 Ալֆապէ՝ Գոնիթ-պէյ, 7 Առաջին գիրք գաղ. հայ թարգմ. Պէրպէրեան, 3 Ֆրանս. քերականութիւն՝ Ե. Մուրատեան 5 Լանֆանս, 1 Հատընտիր քաղուածք, Գարագաշեան, 1 Համառօտ բառագիրք հայերէն, 1 Բառգրքուկ հայ. տաճկ. Ֆրան. Ճ. Արամեան, 1 Համառօտ բառարան հայ. գաղղ. 3 Տղայոց պարտաւորութիւնները, 1 Աղքատութիւն և իր դարմանները ի գիւղէրէս։ Գումար, 474 կոր դասագիրք, որոց 257 կտորը Նոր և 217 կտորը Գործածուած։ Նոյնպէս 3 քարէ տախտակ և 19 քարէ գրիչ։

Սոյն 474 կոր դասագրքերը և յիշուած նիւթերը, կրթասէր ազգայնոց կողմանէ գաւառացի աղքատ ուսանողաց համար նուիրուածներէն, ստացայ ձեռամբ Ճ. Ֆ. Փալագաչեանի, Տիրվիկի Արմութեաղ գիւղի վարժարանին ղրկելու համար։

Կ. Պոլիս Սպորոֆքրա-Ռիֆան

Գրիգոր Նորատունկեան

Ցեղեալ անձին՝ Տիրվիկի Արմութեաղ գիւղի պատուաւորներէն ըլլալը կը հաստատեմ և սոյն գրքերուն նոյն գիւղը ղրկուիլը կ'երաշխաւորեմ։

Սպորոֆքրա-Ռիֆան

Յարութիւն Հազարապետեան

ի ՆՊԱՍՏ

ԳԱՒԱՌԱՑԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ

Ս. Փրկչեան օրբանոցի տանները իրենց մէջ 109 զրուշ հաւաքելով խմբագրութեանս ղրկած են՝ գաւառի աղքատիկ ուսանողութեան համար։ Որբին աղքատին տրուած այս նպաստը ամենէն սրտաշարժ օրինակն է ողորմասիրութեան։

Ընտրեալ Հաղորդ

ԴՈՒՐՊԱՆ ՊԱՏՐԱՄԸ.— Պոլսոյ Դատաւորին կողմէ յատկապէս կարգուած պաշտօնեաներ Սուլթան Սելիմի մզկիթին մինարէներէն չորեքշաբթի գիշեր տեսան լուսնոյ մահիկը, որով հինգշաբթի օրն սկսաւ արաբական ներկայ Զիլհիճէ ամիսը։ Ըստ այնմ պատրաստուած վճռագիրը պիտի մատուցուի ի կայս. պալատ։

Այդ հաշւով յառաջիկայ ուրբաթ օրը Սրիֆէ է և չաբաթ օրը կսկսի Գուրբան Պայրամի տօնն, որ կը տեւէ չորս օր։

ԱՄՍԱՊՈՇԱԿ.— Եվրոպական նախարարութիւնը, Գուրբան Պայրամի առթիւ, ի մօտոյ մէկ մէկ ամսաթղթակ պիտի վճարէ կառավարական բոլոր պաշտօնէից և քարտուղարաց։

ՎԱՇԻՆԳԹՐՆԻ օսմանեան նորընտիր դեսպան Մուսթաֆա պէյ կայս. պալատ երթալով չնորհակալութիւն մատոյց։

Նորընտիր դեսպանն ի մտոյ իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

Դ. ՁՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ վրայ աւելցուելիք գունդերէն Սրվազի զօրաբաժին համար գունդ մը կազմուեցաւ։ Երզնկա գտնուած զինուորական նուագածուներու խումբն այդ գունդին մէջ պիտի գտնուի։

ԱՌԵՒՏՐ. ԴՇՆՆԱԳՐՈՑ վերանորոգման համար կազմեալ յանձնաժողովը կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները՝ Խարիճէյի պաշտօնատան մէջ։

ՀԱՍԱՆ փաշա, Հալէպի նախկին կուսակալը, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, ուրբաթ գիշեր մեռաւ։

ՕՏԱՐ ՄԱՄԼՈՑ ԴԻՒԱՆԸ դադարման դատապարտեց Մանիֆիկոս Օհանիսալ ու Սիմոպալ լրագիրներն, որք իրենց ուրբաթ օրուան թուոյն մէջ հրատարակութիւններ բրած էին՝ հակառակ գրաքննիչին ազդարարութեան։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՇՐԻՑԷԻ բաժնետարց ընդհանուր ժողովոյ մէջ տրուած որոշմանց տեղեկագիրը մատուցուեցաւ ի Բ. Դուռն։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱԻԻՆ ընդհանուր տնօրէն Սբը Էսկար Վիլնաբնդ, չաբաթ օրը, մայրաքաղաքս ժամանեց՝ արե

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ դեսպանատան թարգման Գ. Միլլէր, որ Վիէննա կը գտնուէր, շաբաթ օրը մայրաքաղաքս դարձաւ։

ՀՌՈՄԻ օսմանական դեսպանատունն Արտաքին գործոց նախարարութեան զրկեց իտալական կառավարութեան 1893, 94 և 95 տարիներու դատական գործոց մէկ վիճակագրութիւնն, որ յանձնուեցաւ Դատական նախարարութեան։

ԹԱԳՍԻՄ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ. — Բերբերի ոստիկանութիւնը Քամելեան տան ջրհորին և ուրիշ տեղերու մէջ խուզարկութիւններ կատարեց ոճրագործին հաղորդուած գրտնելու համար, որովհետև հաւանական դատուած էր թէ ոճրագործն իր արիւնոտ հագուստները ջրհորին մէջ կամ ուրիշ տեղ մը ձգած ըլլայ, սակայն բան մը չգտաւ։

Բերբերի ոստիկանութիւնն իր կատարած նախնական քննութեանց արդիւնքը ի մօտոյ պիտի տեղեկագրէ Դատական նախարարութեան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Ուրբաթ գիշեր, առաւուան ժամ 8ին, Օրթագիւղի մէջ Եանքո անուն մարդ մը ձերբակալուեցաւ, որ ձեռքը ծրար մը ունէր և գրպաններն ալ լեցուն էին։ Այդ ծրարն ու գրպանները խուզարկուելով գտնուեցան յունաց եկեղեցիներուն յատուկ պատկերներ ու արծաթեայ անօթներ։

Եանքո հարցաքննուելով ըսաւ թէ անգլիական շոգենաւի մը մէջ հնոցպան է, իր վրայէն գտնուածներուն համար ալ անիմաստ խօսքեր ըսելէ յետոյ, վերջապէս խոստովանեցաւ թէ Փաչա Պաղչէի յունաց եկեղեցիէն գողցած էր։ Եանքո ղրկուեցաւ ձեռնհաս իշխանութեան։

ԴԻԱԿ ՄԸ.—Շաբաթ օրը Եէնիգիւղի ծովեզրէն վաթսուն տարեկան քրիստոնեայ կնոջ մը դիակը գտնուեցաւ։

ԳՍԱԸՄ ՓԱՇԱՒ մէջ Սալիհ անուն ձկնորս մը, առջի գիշերը, ինքզինքը ոտքէն վիրաւորեց դաշոյնով։

ՈՃԻՐԲ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ.—Երէկ Ղալաթիոյ մէջ Զաղանոզ Եօրկի անուն մարդ մը Գրիգոր անուն մարդը ձախ կողէն ծանրապէս վիրաւորեց։ Գրիգոր հիւանդանոց տարուեցաւ։

—Տէրքօսի մօտ Լուրի ընկերութեան գործաւորներէն Մաղթեացի Մուսթաֆա, անցեալ օր, սայլով երկաթ փոխադրած միջոցին, սայլը չըվնասեց և Մուսթաֆա տակը մնալով կուրծքին ոսկորները կոտրտեցան։ Վիրաւորեալը թէեւ հիւանդանոց տարուեցաւ, սակայն քիչ յետոյ մեռաւ։

—Անցեալ օր, Գուզկունճուքի առիւեմակոյկ մը ընկղմեցաւ, որուն մէջ կային եօթի չափ հրեայի տղաքներ, սակայն ամենքն ալ ազատուեցան։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Սպասելով որ ձեռնհաս գրիչ մը հաղորդէ մեզ իր տպաւորութիւնները Վահրամ Սըվաճեանի նուագահանդէսին վրայ՝ արուեստագիտական տեսակէտով, կը փութանք մեր շնորհաւորութիւնները յայտնել երիտասարդ դաշնակահարին որ փայլուն յաջողութիւն մը ունեցաւ երէկ, իրմէ ակնկալուած յաջողութիւնը։ Գրեթէ երեք տարիէ հետէ՝ երկրորդ նուագահանդէսն էր այս ղոր կուտար և այդ ժամանակամիջոցին մէջ իր ձեռք բերած առաւելութիւնները զգալապէս կը յայտնուէին Թոքմաճեան սրահին մէջ համախմբուող բազմութեան, մեծագոյն մասը գեղեցիկ սեռէն, որոնց մէջ արուեստէն հասկցողներ պզտիկ թիւ մը չէին կազմեր։

Գլիւմներ դաշնակի մը վրայ ղոր Գ. Ատանի վաճառատունն իր տրամադրութեան ներքեւ դրած էր ազնուաբար, Վահրամ Սըվաճեան յաջորդաբար նուագեց, գրեթէ առանց դադարի, երաժշտական տասներկու հատուածներ, ամենէն դժուարինները, դիւթելով իր ունկնդիրները ու թոյլով զանոնք այնպէս խորին տպաւորութեան մը տակ որ վերջին չեչաբերուն մարելէն ետքն ալ՝ դեռ անոնց թրթռացումը լսել կը կարծէին։

Զերմագին ծափերն ու անկեղծ շնորհաւորութիւնները որոնք ուղղուեցան տաղանդաւոր արուեստագէտին, չատ տկար արտայայտութիւն մ'էին այն հիացական տպաւորութեան ղոր թողուց երկէ Վահրամ Սըվաճեան բոլոր ներկաներուն վրայ։

ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ԿԱՐԱԳ ԳԻՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԶԵՂՔ

Ենորհիւ քաջալերիչ ընդունելութեան զոր մեր արտաքրութիւնները գտան, մեր կարագին սպառումը մեծապէս աւելցաւ։

Ուստի, աժան ծախելով չատ ծախելու ակդրունքին հաւատարմ, այսօրուընէ սկսեալ մեր գիները կիջեցնենք՝ քիլօն 30 դրուշէն 24 դրուշի։

Ակնկալ գատ, կարենալ պատասխանելու համար արգոյ հաստակութեան պահանջումներուն, կեդրոնատեղի մը հաստատեցինք Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 358։

Ամեն օր կարագ կուգայ։

10,000 ֆրանքի պարգեւ մը կը տրուի այն անձանց որք ապացուցանեն թէ մեր կարագը խարդախուած է։

Կը վաճառուի

Կեդրոնատեղին,

Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 358 (Սէնդ-Անդրեան եկեղեցիին դէմը) և գլխաւոր նպարավաճառներուն քով։

Գին { 250 կրամոց կտորը 6 դրուշ
{ 135 » » 3 »

Ուրիշ տեղեկութեանց համար դիմել մեր կեդրոնատեղին Բերա, Մեծ Փողոց, (Սէնդ-Անդրեան եկեղեցիին դէմը)։ 1—6

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Թէհրանի օսմանեան դեսպան անուանեցաւ Միւնիֆ փաշա, որ անցեալները յատուկ պաշտօնով Թէհրան դրկուած էր։

Վաշինկթընի օսմանեան դեսպան անուանեցաւ Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդականի օգնական Մուսթաֆա պէյ, որուն Պալամ [illegible] տարուեցաւ։

Խոյի և Սարմատի (Պարսկաստան) օսմանեան հիւպատոս անուանեցաւ Դ. զօրքանակին սպայակոյտի սպաներէն փոխգնդապետ Ռիզա էֆէնտի։

Սըվազի նահանգին Բէօբրի գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Տրապիզոնի նահանգին Վագքը Բէպիր գաւառակին գայմագամ Իպրահիմ Պէյսմ էֆէնտի և իրեն յաջորդեց Բէօբրիի գայմագամ Սայիտ էֆէնտի։

Տէֆթէրխանէի Շերիի գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ Խատ էֆէնտի։

Ականակուռ Իթթիխարի պատուանշան շնորհուեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ՝ Սեւ Լերան մայրաքաղաքին գործակատար Պ. Պաքիչի։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ՝ Էվգաֆի նախարարութեան հաշուակալ Ճանիպ պէյի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Բ. Դրան օտար թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Մէհմէտ Ալի պէյի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ե. զօրքանակին սպայակոյտի նախագահ Միրլիվա Թէվֆիգ Սամի փաշայի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ ընդհանուր սպայակոյտի Գ. և Դ. ճիւղերուն տնօրէն Միրլիվա Եսմէր Բեսամի փաշայի և ամրութեանց ու շինութեանց երկրորդ ճիւղին տնօրէն Միրլիվա Մուսթաֆա Սաթրէստին փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Զէթինէի օսմանեան դեսպան գնդապետ Թէվֆիգ պէյի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Մատրիտի օսմանեան դեսպանատան զինուորական կցորդ դեր-գնդապետ Եավէր պէյի։

Երկրորդ կարգի Շէֆֆաքաթ՝ Բ. Դրան օտար թղթակցութեանց դիւանի քարտուղարներէն Մէհմէտ Ալի պէյի կնոջ՝ Զէհրա հանըմի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

Հեռաւեալ Պաշտօնական Զեկուցումները հաղորդուած են ի հրատարակութիւն։

Սերպիական կառավարութիւնը Ս. Սաւա պատուանշանի երրորդ աստիճանը շնորհեց Այնօրզի գայմագամ Մուհարրէմ պէյի և նոյն պատուանշանի չքաղդամը՝ Սէլանիկի ոստիկանապետ Մուսա պէյի։ Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանաց գործածութիւնը։

—«Հեռագրական և Թղթատարական վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պրուսայէն երեք քառորդ ժամ հեռուն գտնուած Զէքիրկէ անուն տեղը, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, ըստ առաջնոյն նամակատուն մը հաստատուած է, ուր պարզ և յանձնարարեալ նամակներ պիտի ընդունուին։»

—«Մայիս 2և3 թուականներով Բարձր. Մեծ. Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Տրապիզոնի, Մուսուլի, Էնկիւրիի, Ատանայի, Սըվազի, Էրզրումի, Գոնեայի, Պիթլիսի, Վանայ, Պրուսայի, Տիրապէզիրի, Հալէպի և Խարբերդի նահանգաց մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։»

ԱԶԳԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Ապրիլ ամսոյ մէջ ի նպաստ հաստատութեանս, հետեւեալ նուիրատուութիւնը եղած են։

Սամսթոմբրի Աղքատախնամ Ընկերութիւնն՝ 432 դուրուշ։

Մեծ. Տեարք և Ազն. Տիկնայք

Իգնատիոս Իգնատիոսեան 108, Տիկին Մանոնիկ Ֆրէնկեան 108, Յարութիւն Սամանճեան՝ իւր հանգուցեալ մօր հոգւոյն ըստ իւր բարի սովորութեան 100, Գրիգոր Գ. Գասպարեան 100, Բարսեղ ոմն 41, Անդրանիկ Մ. Պետրոսեան 40, Տիկ. Մարիամ Մհտ. Յարութիւնեան Մեծ նոր գիւղաքաղաք 40, Կիւլիսանէ Յ. Գարամանեան 40, Բարսեղ ոմն՝ ձեռամբ Տ. Խաչատուր Քհն. Տ. Գաբրիէլեանի 40, Մ. Ֆ. 40. Կարապետ Դաւիթեան 20, Թորոս Սարաֆեան Ատաբազարցի 20, Բարսեղ ոմն 20, Յովհան Աւետիսեան 20, Գայիանէ Պետրոսեան Մեծ նոր գիւղացի 20, Միլքոն Սեւորգեան 20, Մկրտիչ Ուզունեան 20, Գրիգոր Պալթայեան 5։ Գումար 1234 դրչ։

Ազն. Տիկ. Եղանուհի Կիւմիւշկերտան՝ ձեռամբ Տոքթ. Մախոխեան էֆէնտիի, 1 հատ Ելեքտրական գործիք (Աբբարէյլ էլեքթրիք տը Կէֆ) 1 հատ Ելեքտրական գործիք (Աբբարէյլ Թարազիք ա իմէրսիոն) Տոքթ. Թիրեաքեան էֆէնտի 80 հատ զինկօ կապարիչ չիչի, Բարսեղ տիկին մը 16 ½ մետր գորգ, Տիկ. Ռամիա Գ. Դարբինեան 3 քաշ չաքարեղէն, Գասպար Դարբինեան 700 հատ հաւկիթ, Բարսեղ ոմն 90 տրամ աֆիոն, Եսայեան Իսագուլեան Ընկ. 7½ քաշ թէյ, Մի քանի բարեսէր ազգայինք 9 քաշ չաքարեղէն, Բարսեղ ոմն՝ ձեռամբ Գրիգոր աղա Պէկեանի 150 քաշ քացախ, Սամիկ Ղ. Պարտիզպանեան 600 պրակ սիկառի թուղթ, Վահան Վրդ. Տէր Մինասեան 1 օրինակ Լոյս չաքաթաթերմ, Վահրամ Յ. Մարգարեան 10 օրինակ բժշկական մարմնամարզութիւն առանց գործիքի, Հիւանդանոցի պաշտօնէութիւն 1 Աթլաս չուրջար, 1 փորբար, 1 զոյգ թեւնոց, 1 սաղաւարտ և 1 վակաս։

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաև հետեւեալ բարեսէր ազգայնոց, որք Ս. Հարութեան տօնին առթիւ նուիրած են հիւանդանոցիս.

Բարձրաստիճան եկեղեցական մը 95 ղրշ. Ագնուաչուբ Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան և եղբարք 1080, Ագնուուհի Տիկ. Մէրսէքէս Կ. Թահսապրունեան 2 ոչխար, Համբարձումեան եղբարք 4 ոչխար, Գէորգ Պօյաճեան՝ ըստ իւր սովորութեան 800 քիլօ հաց։

Ի պէտս Հոգաբարձութեան Ազգ. Հիւանդանոցի

Վ. Ադրէնոպոլսէ Վ. Ադրէնոպոլսէ

ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ԵՂԻԶԵԱՆ

Քաղաքական

ՂԱԼԱԹԻԱ, 6/18 Մայիս 1896

Անուանին. եւ Վճարում	Թուական	Անուանը Արժեթղթոց	Ընդհանրական Գիներ
100		Բնս.Սէրիա A	66 —
100		» » B } 1%	39 —
100		» » C	24 10
100	1881	» » D } զոցուած	23 19
400		» » D } բացուած	23 22
100		» » D } միջօրէ	23 20
100		զոցուած	114 — ¼
Ֆր. 500	1870	Բուլ.եկմ. բացուած	114 —
Անվ.	Վճր.	միջօրէ	114 — ⅛
20	10	1890 Օսմանիէ 4%	— —
22	11	1869 Բրէտի ժէն. Ամ.	7 30
10	5	1872 Յօս. Ամ. տը Շ. է Վ.	4 27
140	140	1873 Լաւրիւմի	55 50
500	300	1880 Անատոլու (Բժմ. Ամ. Օրկամուկիզ (Պրն. %)	605 —
500	500		215 —
20	8	1882 Թրամուլյ (Բժմ.	8 12
500	500	(Պրմ. %5	188 —
500	200	1883 Ռամ. Ռէժի	16 17
1.40	1.40	1892 Օսմ. Միկարէյ 6%	1 70
11	5½	1893 Սամ. Ապահովագրն. Ընկ.	5 —
500	500	1882 Հրի Ընկ.Տէրքաս	382 50

ՓԹԻԱՆՑ (Բրիմ) ՍԻ ՎՐԱՅ	Ֆ. Ռ.	Դրշ.
8 օրուան համար 1000 հատ	5	50
1 ամսուան համար	7	50
1 օրուան համար	2	25
Իրլանդ	—	—
Կանխիկ (Հէվալէսիզ)	—	15

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՎՈՐՈՒ		
Լոնտոն 3 ամիս Դրշ.	109	20
Փարիզ » Ֆր.	22	97½
Վիեննա 8 օրուան Ֆիորր.	10	90
Պերլին չէք Մարք.	58	45

ՍՊԻՏԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ՎՐԱՅ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	1	—
1 ամսուան համար »	8	—
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԻ		
Անգլ. ոսկի Ամ. Ռ. 100 դրշ.-ին	110	05
20 Ֆրանքնոց	87	18
20 Մարքնոց Գերմանական ոսկի	102	30
Ֆրիմլոց	51	—
Բուլգ. Ղրուշարամ	8	60
Մէճիտիյէ	108	14
Մարք արծաթ	103	30
Մէճարիք	97	20
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	16	10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 13 Մայիս		
Ռոնտիա Սամ. B կտիկ. Ֆր.	—	—
» » C » »	22	42
D (Բացուած »	—	—
D (Զոցուած »	21	70
Բումելիի երկաթուղի »	116	50
Բրիորիկ »	454	—
Մաքսային Պարտաճու

ՌՈՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրգ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մոսկոյա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ՍԻՐԵԱՆՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 4,000,000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար 63,000,000 ֆրք.
1894ի հասոյթը 24,500,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճրծ. է մօտ 90,000,000 »

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ԱՒԳԵՐ
Պոլիս Ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Ֆենիքս Ընդհ. Գործակալութեան
Ռ. ՀԻՒՐՄԻՕ

Մասնաճիւղ Զալաթիա, Զէօմիէրքճի փողոց, 14
Գլխաւոր Ռ. Հ. ՌԻՒԳՈՅՆ, ԴԻՏՈՆ. 521

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋԻՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգ. ոսկի 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետուրքը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր նորոգ վճարած է հրդեհի զոհսուց համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կառ պանք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանով և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիմք լրագրի իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած ճգնաժամերն։

Հ. ՍԻՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սև ծովու եզերաց Զալաթիա, Պանք Օթօմանի վարի քովը, Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1։

326

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մաթպասյի ասքերիեէտ Թերաբքրմ իտուպ Փիրուիթ խիլէեքը օլան քաղաքագրբրնորարրնրն իշթիրասրնա թարիպ օլանլարրն մաերաբ բուվինին Ցինճի կիւինէք գատար մուհասսէպաթ տայիրէսի չիւպէյի մախսուսէսինէ միւբաճաաթ իլլէմէերի իլան օլունուր։ Նօ. 1 3—3

Սկիւ տարտա չաեիր անպարբ իթիսա լընտա էճզաճը տիւքեանը, Հօճա Բաչա ճամի գարչուսրնտա գարաղօլիսանէ արսասը, Այվանսարայ գարուսրնտա գարաղօլիսանէ արսասը։

Պալատէ մուհարբիր մահալարրն 1 սէնէէն 3 սէնէեէ գատար իճար իսիլէեկինտէն իսթիճար իտէեքը օրանարրն սէնէյի Հալիեէ մաերսրնրն 20ինճի կիւինէք գատար մազամ Սերասքերի մուհասսէպաթ տայիրէսի չիւպէյի մախսուսէսինէ միւբաճաաթ իլլէմէերի իլան օլունուր։

Նօ. 2 3—3

ԹԱԴՈՒՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

ՔՈՐՍԻՆԻ ՍԱՆԴԷ ՍԱԼՕԼԷ—ԷՄԲԸՐԻ

Մինչեւ այսօր ծանօթ հակամիզանցքաորբաքային դեղերուն էն հզօրը։ Ապահովապէս շատ քիչ օրուան մէջ կը բժշկէ։

Զգուշանալ կեղծերէն։ Կը վաճառուի ամէն դեղարաններ և դեղավաճառանոցներ։

521 4—52

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄԲՈՒՐԳ եւ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ Ֆռանք 3,000,000
Պահեստի գրքամ » 10,028,000
Տարեկան հասոյթ » 23,250,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բ[illegible] ներ և տարա մէջ գտնուած վաճառքներ և [illegible] խիստ չափաւոր սակագնօք

894 Լրացուցիչ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌԵԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Գլխաւոր Պահէշ—Գործակալ, Ամանաթտրի խան. 12, 13, 14

ԲԵԼԳԻԷԻ ՔԻՆԻՆԻ ԴԱՐՄԱՆՆԵՐԸ

QUININE de PELLETIER

Բոլոր բժիշկներուն կողմէ ընդունուած իր ազդեցութեան համար ընդդէմ գլխացաւերու, ջղացաւերու, ատամներու, կաթուածի, յոգնացաւի, մանաւանդ տկարութեան։ Մեծապէս ազդեցիկն ընդդէմ ինֆլուէնցայի, կարիրի, հոպպարութի, ցրտաուութեան։ Մէկ քաշաւորն աւելի ազդու քան գաւաթ մը քինքինա։

10 20 և 100նոց սրուակներ։

Իւրաքանչիւր սրուակ կը կրէ անունը տեւ տպուած . . . .

PELLETIER

Կեդրոնատեղի Գարիպ, Վիվիէն փողոց, 8 և պիտանի դեղարաններ A.

ԼԻՆԻՄԱՆ ԺԷՆՕ

40 ՏԱՐՈՒԱՆ ԳՈՅԱՊՈՒԹԻՒՆ

MARQUE DE FABRIQUE

Ալ հարկ չկայ խարտիւ եւ փոտիւ. Ընդունուած է անանմարոյ ժերու եւ անանմարոյ ծերու կողմէ.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԱՐՔԱՆ

Այս դեղ անմիջապէս եւ անվրէպ կը դարմանէ ծիրուն կաղալը, ճմտուածքները, ոտքերու գառնալը, գուռկի վէրքը, ծուռզի ուռեցքները, սրունքներու անջատումը, ոտքի ուռեցքները ինչպէս նաեւ կը վանէ կարգ մը հիւանդութիւններ։ Գին վեց ֆրանք։

Ի Փարիզ Սէնթ Ոնորէ փողոց թիւ 275, ֆէարմիսիէ եւ Ընկերութիւն։

Վեց ու կէս ֆրանքով ուղուած տեղը կը յանձնուի։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուի Մէկիզիր, Դասապեան, Թիւսիրեան ու Բանկիւբ եւ այլ մեծ դեղավաճառներու քով։ 356 45—52

ՔԻՒՆԱՐԴ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆԱՒՈՒՇ

Ոչ ոք գրաբ երկու անգամ կը բարձրանայ Լիվերբուլ և Արեւելեան Ազգ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Վենետիկ	4531
Էդրուրիա	7718	Մանտրիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարսիլիա	2403
Ուրանիա	7268	Պրազա	2393
Բավարիա	5587	Թարիֆա	2166
Սէֆիլանիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բարիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէբրս	2143	Մորոքքո	1855
Քէլտար	1876	Քամանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուբանիա	12930
Գազալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսանտրա խան, Թիւ 401
Զալաթիա 335

ԷՖՍԷՕՔ ՎԷՐՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆՐԱԾԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆ ԴՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ԲԵՐՈՒԱԾՔՆԵՐՈՒ, ՀԱՄԱՐ

[illegible] ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, [illegible] ՇՐՋԱՆՈՑ

Ցուցակ մանրամասն մեքենաներու եւ գերմանական ճարտարագործական այլ նիւթերուն դալաթիա, Բէր Լմպէ Բազարը եւ Մէրջէմ փոռոց, Թրնարէպ խան [նախկին կեդրոնատեղի Բէյոգլի]

Մեծ մեքենաներ զանազան մեր նաներու, որոնք են՝ շոգեշարժ մեքենայք, կազմ ու բարիւղով շարժող մեքենայք, որոց մին շարժման կը դրուի եկէ յամախորդն ուզէ։ Պարզ բարիւղի լամբարը մէկ ժամուան մէջ 0.4 սիլինդրամ կը սպառէ, այսինքն ժամը 15էն 20 փարայ։ Կը գտնուին նաեւ ճախարակներ, ծանր մեքենաներ, բերան բացող մեքենաներ, ելեւմտաթիեղ, եւ ծանրաշարժ թիեղանոցներ, [illegible] ներ, գարնանաներ, կոպարարաներ, ատաղձագործական մեքենաներ, ջրմուղներ, ոսկերչական երեսներ, շաղախ, գեղեցիկ երկաթէ գերանիներ, ամբարտ, խաչաձեւաւոր քարդեր, խոնարհցրի անօթ, կազի լամբարներ, ծեմրշի և զմածը, պիտանի [illegible] մեքենայ, եւն. եւն.

Մասնաւորապէս

ԱՔԼԷՆԹ, Եոփ [illegible] փողոց, 11 [նախկին Պորտա Ամէրի]

Հոգ[illegible]

ԵԼԱՆԿ, Թուիճանէ Քար, ԳԻԼԻՈՆ, Բիւլանոնփոց.

Դարձանգարբիներ

ՍԵԼԱՆԱՆ Կ ՄԵԼԲՈՒՆ ԻՔՅՈՒՐ | ՊԷՐՈՒԹԻ ՀԱՆԷԿ | ՊԱՒՅԱ ԴԱՄԱՍԿՈՍ | ԵԼՅԱ

Բարֆու, Զմնդա, Բաղրա, Քաւամպա, Շիրա, Վոլս, Ալեքսանտրիա, Գանիրէ։ 360

EMULSION SCOTT

(ՍԿՕՏԻ ՕՐԱԲԵԿ)

ՅԱԲԻՒ ՁԿԵՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ,

Իրեն փոխարէն ոչ շաբաթ ապրանք

Գերազանց ՀԱՄԱ ԲԺՇԿԱՑ ԵՒ ՀՈՍԵՆԵՒ Ի ՆԱԼԵՆԵՐ։

Կաթին չափ սիրոյ համար է

[illegible] Համ իւրի բոլոր յատկութիւններէն զատ, [illegible] Ֆոսֆորական յատկութիւններն ալ ունի

[illegible] թարախոտ

[illegible] անարիւնութիւնը

[illegible] խոյլերը

[illegible] հազը, ցրտաուութիւնները

[illegible] բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը

Կը բուժէ մանկանց ճաղաճութիւնը

[illegible] թարգմանուած է, սիրոյ համար հոտ ունի, գեւ[illegible] և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒԲԵԼ

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱՂԴՈՒՈՒԹԻՒ ՁՕՐԱՅՈՒԹԻՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ամենազօր կազդուրիչ զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Ծերերը, կանայք, տկարակազմ Տղաներն և ամէն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Զրաղիին ու Ցնորքին դրութեանց կազմութեան և զարգացման յոյժ անհրաժեշտ նիւթերով։

ՔԻՆԱՅՈՎ ՄՍԻ ՀԻՒԹ ՖՈՍՖԱՏ ՏԸ ՇՕ

Վիալի Գինին ամենէն ազդու գինիներու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Ստամոքսի ամէն ցաւերու, Փորկապութեան, Հիւծման, երկար ապաքինմանց, եւն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Ջղային ուժգնութեան ամէն վիճակներուն որոց շատը չարաշուք կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՆ—Դեղարան ժ. Վիալ. Վիքթոր Հիւկօ փողոց, 14—Լիոն 3 4

Գործակալ և միակ աւանդապահ ի Կ. Պոլիս ՕՆ ԻՍԹ ԲԱՆԿԻԿԱ Զալաթիա, Մուհրանէ, Թիւ 86։ Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամէն դեղարաններու մէջ և դեղավաճառներու քով։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԱՆՑ

ԱԲԻՕԼԻՆ ՇԱՊՈԹՕԻ

APIOLINE de CHAPOTEAUT

(ԱՊԻՕԼԻՆ հեռ. ղէ-ՇԷԼ)

Ապիօլինը ամենէն հզօր դաշտանաբեր դեղն է և ամենէն աւելի գնահատուած բժիշկներէն։ Առաջ կը բերէ և կը կանոնաւորէ դաշտանը, յապաղումները կը դադրեցնէ, ինչպէս նաեւ գլխացաւերը, ջղային գրգռումը, ցաւերն ու խիթերը որք ամսապրիւռն կը պատահին և կիսերբու առողջութիւնը կը խանգարեն։

Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց և բոլոր դեղարանները A.

ՆՈՐՈՒՂԵՑՈՑ

ՄԷՍԱԺԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ուղղակի եռթեւեկ ընդմէջ Լոնտոնի եւ Սեւ ծովու նաւահանգիստներուն (երթուղարձին հանդիպելով ի Հավր)։

Լոնտոնէ մեկնումէ ամէն կիրակի. Մարսիլիաէ մեկնումէ ամէն շաբաթ օր, իրիկուան ժամ 4ին, մէշաբաթ, սկսեալ ապրիլ 18էն, դէպի Պիրէոն, Իզմիր, Տարսանէլ, Կ. Պոլիս, մինչ շաբաթուն, ապրիլ 25էն սկսեալ, դէպ ի Քաֆաբօլօ, (փոփոխակի Քալամաղա) Շիրա, Սէլանիկ, Քավա, (փոփոխակի Տէրտ-Ագաճ), Տարսանէլ, Կ. Պոլիս։

Կ. Պոլսէ մեկնումէ դէպի Մարսիլիա, Հավր, Լոնտոն, ամէն հինգշաբթի, իրիկուան ժամ 4ին, մէկ շաբաթ, Տարսանէլէն, Տէրտ-ագաճէն (փոփոխակի Քալամաղա) Սելանիկէն, Շիրաէն, Քալամաղաէն (փոփոխակի Քաֆաբօլօ) ապրիլ 24էն սկսեալ եկ մինչ շաբաթուն Տարսանէլէն, Իզմիրէն, Պիրէոնէն, ապրիլ 30էն սկսեալ։

Բաց ասասր, ամէն տասնրհինգ օրը, ուրբաթ իրիկուան ժամ 4ին, ապրիլ 23էն սկսեալ Սուրիոյ գծին շոգենաւը կ Պոլիս գալով անմիջապէս պիտի մեկնի դէպ ի Մարսիլիա միայն Իզմիր ու Պիրէոն հանդիպելով։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Ապրիլ 30էն սկսեալ, հինգշաբթի ամէն տասնրհինգ օրը Կ. Պոլսէ մեկնում դէպ Իզմիր, Հէյդոս (փոփոխակի Սամոս) Պէյրութ (ուր պիտի հանդիպի Եաֆա, Բօր-Սայիտ, Ալեքսանդրիա, Մարսիլիա գացող սուրհանդակին) Լարնաքա, Սուրիական եկիրը, նորէն Պէյրութ, Բօր-Սայիտ, Ալեքսանտրիա, Մարսիլիա։

ՕՏԵՍԱ-ՆՈՎՈՐՈՍԻՍԿԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ կիսամեայ Լոնտոնէն, Հավրէն, Մարսիլիաէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում կիրակի իրիկուան ժամ 4ին, ապրիլ 19էն սկսեալ։

ԱՆԱՏՕԼԻԱ-ՊԱՖՈՍԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ տասնրհինգօրեայ՝ Լոնտոնէն, Հավրէն, Մարսիլիաէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում երկուշաբթի իրրկուան ժամը 4ին, դէպ ի Սամոս, Կիրասոն, Տրապիզոն եւ Պաթում ապրիլ 27էն սկսեալ։ 425

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ & ԸՆԿ

Մարսիլիայէ և Պալեսթինի դիէ-եանոնարարաբ բեռնով

Առաջին չոգենաւը Զաթում պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն մայիս 26ին իրիկուան ժամ 4ին (Ք. Ե.)։

Սկիզբեսի չոգենաւը ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի մայիս 19ին (Ք. Ե.)։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և ազատ ուղեւորութիւն

Նաւագնացի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՂՈՒԼ
Մամհանէ փողոց Թ. 10 33

ՄՈՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլ, Պորտսիդ, Մէլբուրնէ և Սիդնէ դէպ ի Մանրամասն խանութ

Անուանք Թոնոյ Անուանք Թոնոյ
Բամբէա 3000 Թիպա 2500
Անգլիա 3000 Նէբթիա 2400
Թէյպը 3000 Ծայրիս 2250
Քեանորեան 3000 Բէրա 2250
Ֆարոս 3000 Մինիոս 2000
Օսմանլի 3000 Կասրրնի 1500
Մարիոնիս 2500 Կիլէն 1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻՒՕԼ և ԸՆԿ
Ուիթոլ խան
ՃՃԷՅՄՍ ՄՍՈ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվերբուլ 330

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒԲԵԼ

Գլխացաւ, Սստամոքսի դաւարում, կանանց ՁՈՒԼԹՈՒԹԻՒՆ, եւ ջղային բոլոր հիւանդութիւնք կը բուժին առանց մէկ ժամու մէջ

ՏՈՌԹ. ՔՐՈՆԻԹ
ՀԱՅԱՁՈՒԱՅԱԿԱՆ ԴԵՂԱՒԱՏԵՐՈՎ

Տուփը 3 ֆր. առարման ծախս ֆրանք։ Փարիզի Դեղ. Ռոսիրէ, 23, Մոնէ փողոց եւ ամէն լաւ դեղարաններու մէջ։ Կեդրոնատեղի Մէսիրի Ընկ. Կ. Պոլիս։

Les Seules purgeant sans Coliques

PILULES SAVONNEUSES BOISSY

LAXATIVES PURGATIVES RAFRAICHISSANTES

La Boîte de 40 Pilules : 2 fr. franco.

Phie BOISSY, 2, Place, Vendôme, PARIS

ՊՈՒԱՍԻԻ ԱՃԱՌԱՅԻՆ ԴԵՂԱՒԱՏԵՐԸ

միակ լուծողականներն առանց խիթի բուժում զլխացաւերու, ջղացաւերու, պնդութեան, աղեաց անուժութեան եւայլն...

Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, դեղագործ Քանցիկի քով, Բերա, Մեծ-Փողոց, 249 370

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ